

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ
ՕՍՏՐՈՎՍԿԻՆ
ՆԱՅ ԲԵՄՈՒՄ

Армянское театральное общество

АЛЕКСАНДР ОСТРОВСКИЙ
НА АРМЯНСКОЙ СЦЕНЕ

1864 - 1972

Издательство „Айастан“ Ереван 1973

✓

Հայկական Թատրական ընկերություն

ԴՏԸ 1/22.925)

Ս - 29

**ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՕՍՏՐՈՎՍԿԻՆ
ՀԱՅ ԲԵՄՈՒՄ**

1864 - 1972

A 11 / 66870

Հայաստանի Թատրական ընկերություն Երևան 1973

SP1+792 AP

0-71

Հեղինակ—կազմող Ն. Վ. ԿԱԳՐԱՄԱՆՈՎ

Автор-составитель Н. В. Каграманов

~~28006~~

Մինչհեղափոխական հայ քատրոնի գործունեության մեջ ռեպրիզմի և արդիականության հաստատման համար պայքարը մշտապես հանդիսացել է հիմնական պրոբլեմ:

Ստեղծելով կյանքի հետ սերտորեն կապված ինֆնուրույն ազգային դրամատուրգիա, ցուցադրելով ժողովրդին հասկանալի ներկայացումներ, արքնացնելով մասսաների ինֆնագիտակցությունը ռուս գրականության դեմոկրատական օրինակներով, Փոֆր քատրոնի վարպետների մոտ սովորելու կոչ անելով, հայ քատրոնի ռեպիստական ուղղության հիմնադիր և ղեկավար Գ. Չմշկյանն ու նրա կողմնակիցները հանդիսացան մայրենի բեմում ռուս հեղինակների և, առաջին հերթին, Օստրովսկու լավագույն ստեղծագործությունների բեմադրման նախաձեռնողներ:

Հայերեն քարգամնությամբ ռուսական առաջին պիեսի տարերթիվը 1864 թվականն է, երբ հանդիսականներին Գ. Չմշկյանի բեմադրությամբ ցուցադրվեց ռուս մեծ դրամատուրգի «Ուրիշի սահնակը մի նստիք» պիեսը:

Հայ դեմոկրատական հասարակայնության հետաֆրությունը Ռուսաստանի, նրա ժողովրդի և մշակույթի հանդեպ պատահական չէր, այլ հետևանֆ էր բարեկամության բազմադարյան ավանդներ ունեցող երկու ժողովուրդների միջև եղող մշակութային սերտ կապերի, որոնֆ ավելի ամրապնդվեցին 1828 թվականին, Հայաստանի՝ Ռուսաստանին միանալուց հետո:

Անցյալ հարյուրամյակի հայ հասարակայնության առաջադիմական շրջանները ֆաշ ծանոթ էին ռուս դասական գրականության երկերին, կարդում էին Ֆոնվիզինի, Պուշկինի, Գրիբոյեդովի, Գոգոլի շատ ստեղծագործություններ, նայում էին նրանց պիեսների բեմադրությունները: Եվ նրանֆ, ում բախտ վիճակվեց Մոսկվայում և Պետերբուրգում ուսանելու ժամանակ րնքերցել ռուս հեղինակների նոր ստեղծագործությունները, դիտել Ալեֆսանդրյան և Փոֆր քատրոնների, ինչպես նաև Թիֆլիսում ռուսական քատրոնի ներկայացումները, չէին կարող քաֆցնել իրենց հիացմունֆը ռուս քատրոնի:

և գրականության՝ մասսաների հոգեբանության վրա հասարակական ազդեցության ուժի առաջ:

Գևորգ Չմշկյանը և նրա համախոհները, լինելով իրենց ժամանակի կրթված մարդիկ, սերտորեն կապված էին ռուսական մշակույթի, քառորդի հետ, լավ գիտեին, քե գաղափարական ինչ պրոցեսներ են տեղի ունենում ռուս հասարակության մեջ: Նրանք, անշուշտ, հետևում էին Ռուսաստանի առաջադիմական շրջանների, Չերնիշևսկու և Գորբաչովի պայքարին հանուն Օստրովսկու, ռուս քառորդում ու դրամատուրգիայում արդիականության և ռեալիզմի հաստատման համար:

Հայ քառորդի զարգացման ռեալիստական ուղու համար ձգտման մեջ նրանք շանում էին իրենց խաղացանկի մեջ մտցնել Օստրովսկու պիեսը, որի ստեղծագործությունը տալ վեների առարկա լինելով, արդեն շատ տարիներ հուզում էր Ռուսաստանի հասարակական կարծիքը:

Օստրովսկու բախտն այն չափով էր հուզում ռուս հասարակայնությանը, ինչ և առաջադիմական հայ ինտելիգենցիային:

Օստրովսկին հանդիսացավ ռուս դասական գրականության ռեալիստական ավանդների շարունակողը, նրա՝ խիստ ազգային-ռուսական ստեղծագործությունը միևնույն ժամանակ ինտերնացիոնալ էր գաղափարական նպատակալացությամբ, արտահայտում էր ուրիշ ժողովուրդների սպասումներն ու հույսերը, խորև ըմբռնում գտնելով նրանց կողմից:

«Ուրիշի սահնակը մի նստիք» պիեսի պրեմիերայից դեռևս մի քանի ամիս առաջ «Մեղու Հայաստանի»-ում տպագրվում է հայտնի ուսուցիչ և արտիստ Ս. Մանդիլյանի հանգամանալից հողվածը «Թիֆլիսի հայ քառորդի և դրամատիկական ստեղծագործությունների մասին», որում հեղինակը պահանջում է հայերեն բարգմանել այլ ազգությունների հեղինակների կատակերգություններն ու ողբերգությունները, ինչը, նրա կարծիքով, հայ քառորդը կմոտեցնի նրա հիմնական նպատակին:

Ողջունելով «Ուրիշի սահնակը մի նստիք» պիեսի բարգմանությունը, հողվածի հեղինակը նշում է այն զարմանալի նմանությունը, որ կար հայ և ռուս վանառականների և բնակչության ստորին շերտերի կյանքի միջև: Եթե Օստրովսկու պիեսում անունները փոխվեն, ապա շատերը կհավատան և կընդունեն նրանց իբրև հայ ազգային իրականությունից վերցված կերպարներ:

«Հայկական աշխարհ» ամսագիրը, արտահայտելով պահպանողական ֆենադատության գաղափարախոսությունը, սխտեմատիկաբար հանդես էր

գալիս հայ քատրոնի ղեմնորատական և ռեալիստական ավանդների, Օստրովսկու «Ուրիշի սահնակը մի նստիք», Սուխովո-Կորիլիների «Կրեչինսկու հարսանիքը» պիեսների քարգմանության, Գ Սունդուկյանի «Նաքարալա» պիեսի բեմադրության, Շեֆպիրի ստեղծագործությունների ղեմ:

Հայ ղեմնորատական հասարակայնությունը շէր կարող անուշադիր թողնել Օստրովսկու ղեմ սուրբկտիվ ֆենադատությունը, որովհետև այն ձեռք էր բարձրացնում ոչ միայն նրա, այլ հարվածն ուղղելով ընդդեմ «Ուրիշի սահնակը մի նստիք» պիեսի, հարձակվում էր հայ քատրոնի և գրականության ղեմնորատական և ռեալիստական ձգտումների վրա, փորձելով պատկերել իրանց այն ամեն առաջադիմականից, որն արդեն հաստատվել էր ռուս և արևմտաեվրոպական քատրոնում ու դրամատուրգիայում:

Չնայած պահպանողական ֆենադատության անբարեհան վերաբերմունքին, Օստրովսկու դրամատուրգիան ամուր հաստատվում է հայ բեմում: Պայքարը հանուն Օստրովսկու հանդիսանում էր, ըստ էության, պայքար ռուս կլասիկայի ցուցադրման համար, հայ քատրոնում ժամանակակից ազգային, ռուսական և արևմտաեվրոպական առաջադիմական դրամատուրգիայի հաստատման համար, ընդդեմ ազգային նեղ սահմանափակության, ինչը, անշուշտ, ուներ, և ապագայում պետք է ունենար, մեծ նշանակություն ռեալիզմի սկզբունքների հաղթանակի համար:

Անցած հարյուրամյակում հայ քատրոնը բեմադրել է Օստրովսկու ֆաւնից ավելի պիեսներ. «Արդյունավոր պաշտոն», «Անմեղ մեղավորներ», «Անտառ», «Ամպրոպ», «Բանուկ կայանում», «Ուշահաս սեր», «Տաղանդներ և երկրպագուներ», «Գայլեր և ոչխարներ», «Աղֆատությունն արատ չէ», «Անօթիտը», «Հորձանուտը», «Մոլի դրամներ» և ուրիշներ, որոնք հայ հանդիսականի առջև բացահայտեցին «Նավարի քաղաքի» պատկերը Ռուսաստանում և Կովկասում:

Օստրովսկու դրամատուրգիան, հետագայում ռուս ուրիշ հեղինակների պիեսները ևս, հսկայական ազդեցություն թողեցին հայ քատրոնի զարգացման ռեալիստական ուղու, նրա ղեկավարների, արտիստների և ռեժիսորների գաղափարա-գեղարվեստական հայացքների վրա: Օստրովսկու հերոսներն իրենց գաղափարական ձգտումներով և խռովահույզ հոգով, նշմարիտ գծագրված բնավորություններով և, որ ամենակարևորն է, հրատապ արդիականությամբ և պարզորոշ հասարակական նպատակասլացությամբ մոտ և համահնչուն էին հայ առաջադիմական ինտելիգենցիայի տրամադրություններին, որի համար նրանք դարձան գաղափարական զենք

հասարակ ժողովրդի երկակի ննշման, բռնության և շահագործման դեմ վարվող նրա հոգևոր պայքարում, նրա սոցիալական զարթոնքի միջոց:

Օստրովսկու ռեալիստական դրամատուրգիայի բարեբար ազդեցությունն իրենց ստեղծագործության մեջ զգացել են մինչևեղափոխական շրջանի հայ բեմի գրեթե բոլոր կորիֆեյները՝ Սիրանույշը, Պետրոս Աղամյանը, Գևորգ Պետրոսյանը, Հովհաննես Արելյանը, Գրիգոր Ավետյանը, Պողոս Աբաֆյանը, Օլգա Գուլագյանը, Հասմիկ Հակոբյանը, Իսահակ Ալիխանյանը, Օվի Սևումյանը, Օլգա Մայսուրյանը, Ամո Խարազյանը, Միխայել Մանվելյանը, Արուս և Հովսեփ Ոսկանյանները, Ժասմենը, Եկատերինա Գուրյան-Արմենյանը, Արմեն Արմենյանը և ուրիշներ, որոնք նրա երկերում ստեղծել էին անմոռաց կերպարների պատկերասրահ: Սովետահայ քատրոնի խոշորագույն արտիստներ Հրաչյա Ներսիսյանը, Վաղարշ Վաղարշյանը, Ավետ Ավետիսյանը, Գուրգեն Զանիբեկյանը և նրանց բեմական ընկերները ժամանակակից հանդիսականի սեփականությունը դարձրին ռուս մեծ դրամատուրգի պիեսների կերպարները:

Հայ արտիստներից ոչ մեկի մոտ Օստրովսկու դրամատուրգիան այնքան մեծ տեղ չի գրավել, որքան Հովհաննես Արելյանի մոտ, որն իր խաղացանկում նրա կերպարները տարավ մինչև արտիստական կարիերայի վերջը՝ Ժաղովը, Նեզնամովը, Նեսչաստիվցերը, Յուսովը և Լյուրիմ Տոբցովը Արելյանի կատարմամբ մի ամբողջ դարաշրջան են կազմում հայ քատրոնի տարեգրության մեջ:

1880 թվականի դեկտեմբերի 22-ին հայ քատրոնը նորից է դիմում Օստրովսկուն: Այս անգամ խաղացանկ է մտցվում «Արդյունավոր պաշտոն» պիեսը, որը առաջադիմական ինտելիգենցիայի համար գերազանց նյութ էր հանդիսանում կովկասյան իրականության մեջ բացասական երևույթները կրողների դեմ վարած նրա գաղափարական պայքարում:

«Արդյունավոր պաշտոնի» պրեմիերան անցնում է մեծ հաջողությամբ: Այդ մասին է վկայում «Մշակում» տպագրված հիացական հոդվածը, որը, ամենայն հավանականությամբ, գրված էր նրա խմբագիր Գրիգոր Արծրունու կողմից, որում նա բարձր գնահատական է տալիս պիեսին և հաշտոլ անցած ներկայացմանը, ինչպես նաև Պետրոս Աղամյանի խաղին Ժաղովի դերում:

Հետագա տարիներին Ժաղովի դերը կատարում են շատ ականավոր հայ արտիստներ, բայց ամենահիաստանշը նրանց մեջ մեծ Արելյանն էր, որի խաղն արտացոլում էր այն ժամանակվա երիտասարդության գաղափարական տրամադրությունները:

Արեւյանի ժաղովը շատ բանով է նպաստում հայ քատրոնում «Արդյունավոր պաշտոնի» մեծ մասսայականացմանը: Պիեսը հանույնով բեմադրում են Քիֆլիսի, Բաֆվի, Երևանի, Ալեքսանդրապոլի և այլ քաղաքների պրոֆեսիոնալ և սիրողական քատերական խմբերը: Հայ բեմի ականավոր շատ առօրինակներ իրենց հորեւյանների և բենեֆիսների օրերին հանդիսականների առաջ ելույթ են ունենում «Արդյունավոր պաշտոնում»:

Հեղափոխական վերելի, գործադուլների և ինֆենակլական կարգերի դեմ մասսայական ելույթների տարիներին հայ քատրոնները Քիֆլիսում և Բաֆվում բեմադրում են այնպիսի ներկայացումներ, որոնց մեջ բացահայտ բողոք է հնչում սոցիալական անարդարության դեմ: Ազգային դրամատուրգիայից ցուցադրվում են Գ. Մունդուկյանի «Պեպոն», «Նաբաբալան», «Էլի մեկ գոհր», «Քանդած օջախը» և կովկասյան իրականության «խավարի քաղաքաբնակները» մերկացնող այլ հեղինակների գործեր, իսկ Օստրովսկու պիեսներից «Անմեղ մեղավորները», «Արդյունավոր պաշտոնը», «Անտառը» «Անօժիտը»: «Արդյունավոր պաշտոնի» գաղափարական նպատկասլացությունը տիրում է երիտասարդության մտքերին, ամեն տեղ ստանում նախադասություն:

«Անմեղ մեղավորներ» պիեսի բեմադրության մասին առաջին հիշատակումը մենք հանդիպում ենք 1897 թվականի «Արձագանքում»: Ներկայացումը ցուցադրվեց Գանձակում, այժմյան Կիրովաբադում, և, բացառությամբ հայտնի դերասանուհի Զաբելի, որ հանդես էր եկել Արիևա Գալիխայի դերում, բոլոր դերակատարները սիրողներ էին:

Նվ 1898 թվականին միայն, նորից շնորհիվ Արեւյանի, որ հանդես էր եկել Նեզնամովի դերում, «Անմեղ մեղավորներ» պիեսն ստանում է համընդհանուր նախադասություն, հաստատապես մտնում հայ քատրոնի խաղացանկը:

Նեզնամովի կերպարն Արեւյանի կատարմամբ հրապուրեց բոլորին, ցընցեց մարդկային ապրումների խորությամբ, հերոսի բնավորության ճշմարտացիությամբ, հարուցելով նրա նակատագրի հանդեպ շեղ կարեկցանք: Մեղրամատիկ էֆեկտներից զուրկ նրա խաղը հմայում էր կենսական ճշմարտացիությամբ: Այս ներկայացման մեջ հանդես եկած մեծ Սիրանույշը, հայ երիտասարդության և առաջադեմ ինտելիգենցիայի գեղարվեստական պոռթկումների և երազանքների իշխողը, Կուլչինինայի կերպարը ներկայացրեց զարմանալիորեն ամբողջական և ներդաշնակ, բացահայտեց մոր ապրումները իսկական ողբերգական պլանով: Արեւյանի և Սիրանույշի հետ միասին մեծ հաջողության է հասնում Շմազայի դերակատար Արաբյանը:

Այս ներկայացումով հայ բեմում սկսվում է «Անմեղ մեղավորների» նոր կյանքը, հայ հանդիսականի համար Օստրովսկու ավելի խորը բացահայտումը, որի համար Նեզնամովը և Կրուչինինան դարձան ուս դասական դրամատուրգիայի ամենամոտ և ամենասիրելի կերպարները:

«Անմեղ մեղավորների» այս մեծ հաջողությունը հարուցվեց ոչ միայն այն բանով, որ պիեսի բեմադրությանը մշտապես մասնակցում էին հայ քատրոնի ականավոր ուժերը: Գլխավորն այն էր, որ հայ քատրոնի մեկնաբանությամբ առաջին պլան չէր փառվում պիեսի կենցաղային կողմը, շեշտը չէր դրվում գավառական ուս քատրոնի արտիստների ետվարագույրային կյանքի ինտրիգների ցուցադրման վրա, այլ Նեզնամովի, Կրուչինինայի, Շմագայի և այլ կերպարների խորը բացահայտման միջոցով ցույց էր տրվում ուս հասարակության կյանքն իր սոցիալական արատներով, նշմարիտ պատկերվում էր մառդկային անհատականությունը ստորացնող և հետապնդման ենթարկող կյանքը: Ներկայացումը դառնում էր մեղադրական ակաբնդդեմ գոյություն ունեցող կարգերի և նրա կոնկրետ կողմերի ինչպես Ռուսաստանում, այնպես էլ Կովկասում:

Հայ քատրոնը 1903 րվականի նոյեմբերի 22-ին, նորից Արեւյանի նախաձեռնությամբ, առաջին անգամ բեմադրում է Օստրովսկու «Անտառը»:

«Նոր Գարը» «Անտառի» պրեմիերայի մասին երկու օրվա ընթացքում արձագանքում է երկու անգամ: Առաջին քատերախոսականում մանրամասնորեն վերլուծելով պիեսի բովանդակությունը, «Նոր Գարը» «Անտառը» դատում է դասական ստեղծագործությունների շարքը և գտնում, որ այդ հարցերով պիեսն արտացոլում է ժամանակակից ուս հասարակության կյանքը և չի կորցրել իր հրատապությունը:

Եվ առաջին, և երկրորդ քատերախոսականում րերքը դրական է գնահատում Արեւյանի մտածված խաղը Նեսչաստիվցևի դերում: Եվ պետք է խոստովանել, որ «Անտառի» հայկական բեմադրությունը պահվում էր Նեսչաստիվցևի դերում Արեւյանի խաղով, որը ուռչում էր ներկայացման ողջ տոնը. հասցնելով այն մինչև ողբերգական հնչեղության, փայլուն բացահայտելով ստեղծագործության գաղափարական բովանդակությունը: Արեւյանի համար Նեսչաստիվցևը բեմում կեղծ բարեպաշտության, անբարոյական երևույթների և թշվառների նշման անհաշտ հակառակորդն էր: Հայ արտիստը Նեսչաստիվցևի կերպարում առաջին հերթին տեսել էր սոցիալական շարիքի դեմ մղվող պայքարում քատրոնի արվեստը լրիվ չափով օգտագործող մարդ: Արեւյանն իր ողջ դերը անց էր կացնում լարված հուզումով, մոլեգին, պար-

գորեն հասկանալով, որ այս «միջին անտառում», «խիտ անտառում» ոչ քե մարդիկ են ապրում, այլ «կոկորդիլոսի ծնունդներ», որոնց դեմ պետք է պայ-
ֆարել ամեն միջոցներով, օգտագործելով ցատումնալից տողեր անգամ Շիլ-
լերի «Ավագակներին»:

1912 թվականին հայ քատրոնն առաջին անգամ բեմադրում է «Բելու-
գինի ամուսնությունը», որը մեծ հաջողությամբ անցավ և փոքրիկ հանդի-
սականներին մեծ հանույֆ պատճառեց (ներկայացումը բեմադրված էր Մեծ
Ղարաֆլիսայի, այժմ Կիրովականի, դպրոցականների համար):

Միեչև սովետական իշխանության հաստատումը կովկասում հայ քատ-
րոնը, բացառությամբ «Աղատությունն արառ շէ» (1882 թ.) և «Անօժիտը»
(1902 թ.) պիեսների, Օստրովսկու ընդարձակ գրական ժառանգությունից
ուրիշ պիեսներ չի բեմադրում: Ամենից հանախ կրկնվում են «Անմեղ մե-
ղավորներ», «Արդյունավոր պաշտոն», «Բելուգինի ամուսնությունը» պիես-
ների բեմադրությունները:

Սովետական ժամանակներում նոր ուժով է բացահայտվում Հայաստանի
հաղափային և շրջանային քատրոնների խաղացանկի անփակելի մասը
դարձած Օստրովսկու դրամատուրգիայի գաղափարական բովանդակությունը:
Միեչ հեղափոխությունը բեմադրվող պիեսներից բացի, ցուցադրվում են նո-
րերը. «Գայլեր ու ոչխարներ», «Տաղանդներ և երկրպագուներ», «Մենք ու
մենք ենք, կհարմարվենք», «Ամեն օր բարեկեցողան չի լինի», «Հորձանուտ»,
«Վերջին գոմը», «Բալզամիճովի ամուսնությունը», «Բանուկ կայանում», «Սա-
նունի»:

Քննելով երևանի, Լենինականի, Թբիլիսիի, Բաֆլի և այլ հաղափների
հայ քատրոնների գործունեությունը իբրև հայ ժողովրդի կուլտուրայի բաղ-
կացուցիչ մասը, անհրաժեշտ է նշել, որ նրանք երբեք չեն ընդհատել իրենց
կապեր Օստրովսկու դրամատուրգիայի հետ: Որպես օրինակ կարելի է բե-
րել Թբիլիսիի հայ քատրոնը, որը 1922 թվականի հունվարին բեմադրեց «Ան-
մեղ մեղավորները»:

Քերեմ ուրիշ օրինակ ևս, 1923 թվականին Ալեքսանդրապոլում (Լենի-
նական) Վարդան Միրզոյաճչ և Սամվել Բոգեմսկին (Զատիկյան) բանվորա-
կան դրամաբանություն բեմադրում են «Արդյունավոր պաշտոնը»:

1925 թվականին Թբիլիսիի հայ քատրոնում ռեժիսոր Ա. Ալեքսանդրովը
նորից է բեմադրում «Անմեղ մեղավորները»:

1928 թվականին Բաֆլի հայ քատրոնում ռուս հայտնի ռեժիսոր Ա.
Տուգանովը Հովսեփ Ոսկանյանի արտիստական գործունեության 25-ամյա-

կի օրը բեմադրում է «Բելուգինի ամուսնության» 4-րդ գործողությունը, որի մեջ հորելյարը կատարում է Անդրեյի դերը:

Եվ, վերջապես, 1929 թվականին Գ. Սունդուկյանի անվան քատրոնը ցուցադրում է Օտտրովսկու «Արդյունավոր պաշտոնը»: «Արդյունավոր պաշտոնի» հաջողությունը Գ. Սունդուկյանի անվան քատրոնի բեմում ըստ արժանվույն գնահատվեց հայ հասարակայնության կողմից, այն դրական արձագանքի արժանացավ մամուլում, դարձավ հատուկ բանավեճի բեմա:

Մեր հանրապետության քատրեական կյանքում նշանակալից երևույթ հանդիսացան «Ամպրոպ» (1935), «Անմեղ մեղավորներ» (1939), «Անօժիտը» (1946) պիեսների բեմադրությունները Գ. Սունդուկյանի անվան քատրոնում:

Գեղարվեստական բարձր որակի հասան Լենինականի Ա. Մոսկովյանի անվան քատրոնի «Արդյունավոր պաշտոն» (1929), «Անտառ» (1930), «Անմեղ մեղավորներ» (1939), «Տաղանդներ և երկրպագուներ» (1951), «Անօժիտը» (1956) ներկայացումները:

Պատանի հանդիսատեսի քատրոնի խաղացանկում են «Արդյունավոր պաշտոնը» (1944), «Անմեղ մեղավորները» (1948), «Հորձանուտը» (1954):

Սովետական Հայաստանի բոլոր քատրոնները՝ Կիրովականի, Ամո Խարազյանի անվան շրջիկ, Արտաշատի, Ալավերդու, Գորիսի, Գիլիշանի և ուրիշները իրենց խաղացանկում մշտապես ունեցել են Օտտրովսկու ստեղծագործությունները:

Իր գործունեության երեսուն տարիների ընթացքում Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական քատրոնը բեմադրել է Օտտրովսկու տասնհինգ պիես. «Տաղանդներ և երկրպագուներ», «Վերջին գոհը», «Մոլի դրամներ», «Գայլեր ու ոչխարներ», «Ուշահաս սեր», «Արդյունավոր պաշտոն», «Բանուկ կայանում», «Ամպրոպ» և ուրիշներ: Այս քատրոնում Օտտրովսկու պիեսների մեծ մասը բեմադրված է հայ ռեժիսորների կողմից, ձևավորված՝ տեղի նկարիչների ձեռքով:

Օտտրովսկու ստեղծագործություններին հաճախ են դիմել Երևանի գեղարվեստա-քատրեական ինստիտուտում ևս, դերասանական կադրեր պատրաստելիս: Ինստիտուտի ուսումնական քատրոնում տարբեր տարիներում բեմադրվել են «Ամպրոպը», «Անտառը», «Բանուկ կայանում», «Անմեղ մեղավորները», «Արդյունավոր պաշտոնը», «Սանուհին»:

Հայ քատրոնում Օտտրովսկու պիեսների բեմադրության դարավոր պատմությունը հանգեցնում է ուսանելի և կարևոր եզրակացությունների:

Օտտրովսկու պիեսները առաջին անգամ հայ բեմում երևալով 1864

բվականին, հսկայական դեր են խաղացել Հայաստանի և Ռուսաստանի քատրոնների, երկու ժողովուրդների քատերական գործիչների միջև մշտական և սերտ կապեր հաստատելու և ամրապնդելու գործում:

Օստրովսկու պիեսների բեմադրությունները հայ հանդիսատեսի մոտ էլ ավելի ուժեղացրին հետաբերությունը ուս գրականության և քատրոնի, ուս ժողովրդի կյանքի հանդեպ: Մինչհեղափոխական հայ հանդիսականը տեսնում էր, որ ինքնակալական ու շինովնիկական Ռուսաստանի կողքին գոյություն ունի այլ Ռուսաստան, իրենց մարդկային իրավունքների համար պայտարող ընչագուրկների և ննշվածների Ռուսաստան: Նրանք համակրանի և համերաշխություն էին առաջացնում, արքնացնում էին աշխատավոր ժողովրդի ինքնագիտակցությունը: Օստրովսկու դրամատուրգիան, քատերական դրոտից հասնելով հայ հասարակության գիտակցությանը, երկու ժողովուրդների միջև պրոպագանդում էր բարեկամության գաղափարը:

Անցած հարյուրամյակի ընթացքում ցուցադրելով Օստրովսկու քսանից ավելի պիես, որոնցից շատերը բեմադրվել են մեկից ավելի անգամ, հայ քատրոնը իրավամբ ուս մեծ դրամատուրգին կարող է համարել նաև իր ազգային հեղինակը, որն իրեն մոտ է գաղափարական և գեղարվեստական ձգտումներով:

Եր այս փաստերի լույսի տակ զննում ես հայ քատրոնի ստեղծագործական գործունեության հարյուրամյա ուղին և այդ ֆոնի վրա Օստրովսկու պիեսների բեմադրությունը հայ բեմում, ապա տեսնում ես, որ նրա դրամատուրգիան նշանակալից դեր է խաղացել հայ քատրոնի զարգացման մեջ, նրա արտիստների և ռեժիսորների ստեղծագործական անի գործում:

Բեմադրելով նրա անմահ ստեղծագործությունները, հայ քատրոնը զարմանալի նպատակասլացությամբ և գեղարվեստական նշմարացիությամբ բացանայտում էր ազատասիրության և առաջադիմության պարոսը, մեծ հուզականությամբ հանդիսականին էր հասցնում բողոքի ուժը ընդդեմ «խավարի քազավորության»: Ժողովի և Նեգեամովի, Կատերինայի և Կրուչինինայի պայտարը հայ բեմից հնչում էր այնքան արդիական, որ հիշեցնում էր ռեալ իրականության երևույթները:

Հայ հասարակության առաջադեմ մարդկանց համակրանքը, անկախ նրանց սոցիալական դրությունից, միշտ Օստրովսկու դրամատուրգիայի կողմն էր: Մինչհեղափոխական պարբերական մամուլում, գերազանցապես Օստրովսկու պիեսների բեմադրությունների վերաբերյալ քատերախոսականներում, նրա մասին կային շատ ասույթներ:

Միայն սովետական ժամանակներում ռուս դրամատուրգի ստեղծագործությունը դառնում է սկեռուն ուշադրության և սխտեմատիկ ուսումնասիրման օբյեկտ: Քերթերում և ամսագրերում հրատարակված բազմաթիվ հոդվածների կողմին, որոնցում տրված է նրա դրամատուրգիայի՝ հայ բեմի ռեալիստական զարգացման վրա բարերար ազդեցության վերլուծությունը: Օստրովսկու բեման, արդեն ավելի լայն պլանով, մտնում է հայ հեղինակների՝ հայ քառոնի պրոբլեմներին, նրա խոշորագույն դրամատուրգների և բեմի կորիֆեյների ստեղծագործությանը նվիրված շատ ուսումնասիրությունների մեջ:

Հնացե՛լ է արդյո՞ք Օստրովսկին այսօրվա հանդիսականի համար: «Մամոնակավե՛լ» են, արդյո՞ք, նրա ասույթները:

Հիշենք, ինչ էլ ասել 1923 թ. Լուճաշարսկին «Ալեխանդր Նիկոլաևիչ Օստրովսկու մասին և նրա աոիքով» հոդվածում. «Մեզ անհրաժեշտ են կես դյուժին Օստրովսկիներ, երկու դյուժին Օստրովսկու նմանակներ անձամբ մեզ և նվրոպայի համար քառոնի ծաղկում ստեղծելու՜...»:

Հիմա ողջ այժմեականությամբ կարող են հնչել «Արդյունավոր պաշտոնում», «Ամպրոպում», «Անտառում», «Անմեղ մեղավորներում», «Անօժիտում» և այլ ստեղծագործություններում Օստրովսկու դրած պրոբլեմները: Ինչ որ բան, քերես, անցել է պատմական անցյալ, բայց շատ բան անհրաժեշտ է մնացել նոր սերնդի դաստիարակման համար: Գրանք այսօր էլ չեն հնացել և միանգամայն արդիական են հնչում:

1973 թվականին նշվում է նշանակալից իրադարձություն՝ ռուս մեծ դրամատուրգի, ռուս ազգային քառոնի ստեղծողի՝ Ալեխանդր Նիկոլաևիչ Օստրովսկու ծննդյան 150-ամյակը:

Ուրախալի է նշել, որ սովետահայ քառոնի գործիչները շարունակում են Օստրովսկու ավանդները իրենց բեմի վրա: Այդ մասին են վկայում հայկական շատ քառոնների բեմերում ռուս մեծ դրամատուրգի պիեսների նոր բեմադրությունները, ինչպես «Անօժիտը» բեմադրված Հ. Գալիլայանի կողմից Երևանի դրամատիկական քառոնում (1970, 1973 թթ.), «Ճշմարտությունը լավ է, բախտն ավելի լավ», Բ. Զախավայի բեմադրությամբ Գ. Սունդուկյանի անվան քառոնում (1972 թ.) և ուրիշներ:

¹ «О театре и драматургии», т. I, стр. 247, изд. «Искусство», 1958.

Борьба за утверждение реализма и современности всегда являлась краеугольной проблемой в деятельности дореволюционного армянского театра.

Создавая оригинальную национальную драматургию, тесно связанную с жизнью, показывая спектакли, понятные народу, пробуждая самосознание масс на демократических образцах русской литературы, призывая к учебе у мастеров Малого театра, основоположник и руководитель армянского театра реалистического направления Г. Чмшкян и его сторонники явились инициаторами постановок на своей сцене лучших произведений русских авторов и, прежде всего, Островского.

Дата первой русской пьесы в армянском переводе относится к 1864 году, когда зрителям был показан спектакль «Не в свои сани не садись» великого русского драматурга, поставленный Г. Чмшкяном.

Интерес армянской демократической общественности к России, к ее народу и культуре не был случайным, а являлся следствием тесных культурных связей между двумя народами, имеющими многовековые традиции дружбы, которые еще более укрепились после присоединения Армении к России в 1828 году.

Передовые круги армянского общества первой половины прошлого столетия были хорошо знакомы с произведениями русской классической литературы, читали произведения Фонвизина, Грибоедова, Пушкина, Гоголя, смотрели постановки их пьес. И те, кому нечестливо вое время учебы в Москве и Петербурге прочесть новые произведения русских авторов, посмотреть спектакли Александринского и Малого театров, а также русского театра в Тифлисе, не могли скрыть своего восхищения перед силой общественного воздействия русского театра и литературы на психологию масс.

Геворк Чмшкян и его единомышленники, являясь образованными людьми своего времени, были тесно связаны с русской культурой, театром, хорошо знали, какие идейные процессы происходят в русском обществе. Они, несомненно, следили за борьбой прогрессивных кругов России, Чернышевского и Добролюбова за Островского, за утверждение современности и реализма в русском театре и драматургии.

В своем стремлении к реалистическому развитию армянского театра они постарались прежде всего включить в свой репертуар пьесу Ос-

тровского, творчество которого уже много лет будоражило общественное мнение России, являлось предметом горячих споров.

Судьба Островского в такой же мере волновала передовую армянскую интеллигенцию, как и русскую общественность.

Островский явился продолжателем обличительных традиций русской классической литературы, его творчество, истинно национально-русское, в то же время было интернациональным по идейной направленности, выражало чаяния и надежды других народов, находило глубокое понимание с их стороны.

Еще за несколько месяцев до премьеры «Не в свои сани не садись» в «Мегу Айастани» печатается обстоятельная статья известного педагога и артиста С. Мандиняна «О тифлисском армянском театре и драматических произведениях», в которой автор требует перевода на армянский язык комедий и трагедий авторов других национальностей, что, по его мнению, приблизит армянский театр к его основной цели. Приветствуя перевод пьесы «Не в свои сани не садись», автор статьи замечает: «Посмотрите, какое удивительное сходство между жизнью наших и русских купцов и жизнью низших слоев населения? Если в пьесе Островского изменить имена, то многие поверят и примут их за образы, взятые из нашей национальной действительности».

Журнал «Айкакан ашхар», выражая идеологию консервативной критики, систематически выступал против демократических и реалистических тенденций армянского театра, переводов пьес «Не в свои сани не садись» Островского и «Свадьба Кречинского» Сухово-Кобылина, постановок пьесы «Хатабала» Г. Сундукяна, произведений Шекспира.

Армянская демократическая общественность не могла отсавить без внимания субъективистскую критику Островского, так как она замахи- валась не только на него, но и, направляя удар против пьесы «Не в свои сани не садись», обрушивалась на демократические и реалистические стремления армянского театра и литературы, пытаясь отгородить их от всего прогрессивного, что уже утвердилось в русском и западноевропейском театре.

Вопреки неприязненному отношению консервативной критики, драмы Островского прочно утверждаются на армянской сцене. Борьба за Островского являлась, по существу, борьбой за показ русской классики, за утверждение в армянском театре современной национальной, русской и западноевропейской прогрессивной драматургии, против узкой национальной ограниченности, что, несомненно, имело и должно было иметь в будущем большое значение для торжества принципов реализма.

За прошедшее столетие армянский театр поставил свыше двадцати названий пьес Островского — «Доходное место», «Без вины виноватые», «Лес», «Гроза», «На бойком месте», «Поздняя любовь», «Таланты и поклонники», «Волки и овцы», «Бедность не порок», «Бесприданница»,

«Пучина», «Бешеные деньги» и другие, раскрывших перед армянским зрителем картины «темного царства» в России и на Кавказе.

Драмы Островского, а впоследствии пьесы и других русских авторов, оказали огромное влияние на реалистический путь развития армянского театра, на идейно-художественные взгляды его руководителей, артистов и режиссеров. По своим идейным устремлениям и мятежному духу, жизненно-правдиво обрисованным характерам и, что самое важное, злободневной современности и четкой общественной направленности герои Островского оказались близкими и созвучными настроениям прогрессивной армянской интеллигенции, для которой они стали идейным оружием в ее духовной борьбе против двойного угнетения, насилия и эксплуатации простого народа, средством его социального пробуждения.

Благотворное влияние реалистической драматургии Островского испытали в своем творчестве почти все кривен армянской сцены дореволюционного периода — Сирануиш, Петрос Адамян, Геворк Петросян, Ованес Абелян, Григорий Аветян, Погос Араксян, Ольга Гулазян, Асмик Ахорян, Исаак Алиханян, Ови Севумян, Ольга Майсурян, Амо Харазян, Микаэл Манвелян, Овсеп и Арус Восканяны, Жасмен, Екатерина Дурьян-Армениян, Армен Армениян и другие, создавшие галерею незабываемых образов в его произведениях. Крупнейшие артисты советского армянского театра — Грация Нерсисян, Вагарш Вагаршян, Авет Аветисян, Гурген Джаннбекиян, Бабкен Габриелян и их товарищи по сцене сделали достойным современного зрителя образы в пьесах великого русского драматурга.

Ни у одного из армянских артистов драматургия Островского не занимала такого большого места в творчестве, как у Ованеса Абеяна, пронесшего в своем репертуаре его образы до конца своей артистической деятельности. Жадов, Незнамов, Несчастливцев, Юсоз и Любим Торцов в исполнении Абеяна составляют целую эпоху в летописи армянского театра.

22 декабря 1890 года армянский театр вновь показывает Островского. На этот раз в репертуар включается пьеса «Доходное место», которая являлась отличным материалом для прогрессивной интеллигенции в ее идейной борьбе против носителей отрицательных явлений в кавказской действительности.

Премьера пьесы «Доходное место» проходит с большим успехом. Об этом свидетельствует восторженная статья в «Мшаке», написанная, по всей вероятности, ее редактором Григором Арцруни, в которой он дает высокую оценку пьесе и успешно прошедшему спектаклю, игре Петроса Адамяна в образе Жадова.

В последующие годы роль Жадова исполняют многие выдающиеся армянские артисты, но самым замечательным из них был великий Абе-

2—Александр Островский на армянской сцене

лян, игра которого отражала идейные настроения тогдашней молодежи. Абебяновский Жадов во многом способствует огромной популярности «Доходного места» в армянском театре. Пьесе охотно ставят профессиональные и любительские театральные коллективы Тифлиса, Баку, Еревана, Александрополя и других городов. Многие выдающиеся артисты армянской сцены в дни своих юбилеев и бенефисов выступают перед зрителями в «Доходном месте».

В годы революционного подъема, стачек и массовых выступлений против самодержавного строя армянские театры в Тифлисе и Баку ставят такие спектакли, в которых в неприкрытой форме звучит протест против социальной несправедливости. Из национальной драматургии показываются «Пепел», «Хатабала», «Еще одна жертва», «Разоренный очаг» Г. Сундукяна и произведения других авторов, также разоблачающие «темное царство» кавказской действительности, а из пьес Островского — «Доходное место», «Без вины виноватые», «Лес» и «Бесприданница». Произведения Сундукяна и Островского ставятся также рабочими любительскими кружками на клубных сценах, будоражат общественное мнение. Идейное направление «Доходного места» овладевает умами молодежи, получает повсеместное признание.

Первое упоминание о постановке пьесы «Без вины виноватые» мы встречаем в «Ардаганке» за 1897 год. Спектакль был показан в Гандзаке, теперешнем Кировабаде, и, за исключением известной артистки Забел, выступившей в роли Арины Галчихи, все исполнители являлись любителями.

И только в 1898 году, опять-таки благодаря Абебяну, выступившему в роли Незнамова, пьеса «Без вины виноватые» получает всеобщее признание, прочно входит в репертуар армянского театра.

Образ Незнамова в исполнении Абебяна захватывал всех, потрясал обнаженностью человеческих переживаний, правдивостью характера героя, вызывая горячее сочувствие к его судьбе. Его игра, лишенная мелодраматических эффектов, покоряла жизненной правдивостью.

Выступившая в этом спектакле великая Сирануйш, властительница художественных порывов и мечтаний армянской молодежи и передовой интеллигенции, представляла образ Кручинной удивительно цельным и гармоничным, раскрыла переживания матери в подлинно трагическом плане.

Наряду с Абебяном и Сирануйш большого успеха достигает исполнитель роли Шаги артист Араксян.

С этого спектакля начинается новая жизнь пьесы «Без вины виноватые» на армянской сцене, более глубокое открытие Островского для армянского зрителя, для которого Незнамов и Кручинина стали самыми близкими и любимыми образами русской классической драматургии, воспитавшими не одно поколение армянских артистов.

Такой большой успех «Без вины виноватых» был вызван не только тем, что в постановке этой пьесы всегда принимали участие выдающиеся силы армянского театра. Главное было в том, что в трактовке армянского театра на первый план выдвигалась не бытовая сторона пьесы, акцент ставился не на показе интриг закулисной жизни артистов провинциального русского театра, а через глубокое раскрытие образов Незнамова, Кручинной, Шаги и других показывалась жизнь русского общества с его социальными пороками, правдиво изображалась жизнь, в которой человеческая личность подвергалась унижению и преследованию. Спектакль превращался в обвинительный акт против существующего строя и его конкретных представителей как в России, так и на Кавказе.

Приведем другой пример.

В самый разгар первой мировой войны, в трагический для армянского народа 1915 год, армянский театр ставит «Грозу» Островского, приуроченную к бенефису известной артистки Ольги Майсурия, выступившей в роли Катерины. Спектакль был восторженно принят зрителями, а образ Катерины взволновал всех.

22 ноября 1903 года армянский театр вновь по инициативе Абеяна впервые ставит «Лес» Островского. Двумя рецензиями на премьеру «Леса» в течение двух дней откликнется «Нор Дар». Подробно разобрав содержание пьесы в первой рецензии, «Нор Дар» относит «Лес» к классическим произведениям и считает, что по данным вопросам пьеса отражает жизнь современного русского общества и не потеряла своей злободневности.

И в первой, и во второй рецензиях газета положительно оценивает продуманную игру Абеяна в трудной роли Несчастливцева. И надо признать, что армянская постановка «Леса» держалась исключительно на игре Абеяна, определявшей весь тон спектакля, доводящей его до трагического звучания, блестяще раскрывшей идейное содержание произведения. Для Абеяна Несчастливцев меньше всего был остепенившимся и уравновешенным человеком, уставшим от долгих лет странствий по простерам России. Его Несчастливцев на сцене был непримиримым противником ханжества, аморальных явлений и притеснения обездоленных. Армянский артист видел в образе трагика прежде всего человека, в полной мере использующего в борьбе против социального зла искусство театра. Всю роль Абеяна проводил с напряженной взволнованностью, азартно, ясно понимая, что в этом «темном лесу», в этом «сыр-дремучем боре» живут не люди, а «порождение крокодилов», против которых надо бороться любыми средствами, используя даже гневные строки из «Разбойников» Шиллера.

В 1912 году армянский театр впервые ставит «Женитьбу Белугина», которая прошла с большим успехом и доставила большое удовольствие

стве маленьким зрителям (спектакль был поставлен для школьников Б. Караклиса, ныне Кировакана).

До установления советской власти на Кавказе армянский театр за исключением пьес «Бедность не порок» (1882 год) и «Бесприданница» (1902 год) никаких других пьес из обширного литературного наследия Островского не ставит. Чаще всего повторяются постановки пьес «Без вины виноватые», «Доходное место», «Женитьба Белугина».

В советское время с новой силой раскрывается идейное содержание драматургии Островского, ставшей неотъемлемой частью репертуара городских и районных театров Армении. Помимо тех пьес, которые ставились в дореволюционное время, показываются новые — «Волки и овцы», «Таланты и поклонники», «Свои люди — сочтемся», «Не все коту масленица», «Пучина», «Последняя жертва», «Женитьба Бальзамина», «На бойком месте», «Воспитанница».

Рассматривая деятельность армянских театров Еревана, Леңинакана, Тбилиси, Баку и других городов, как составную часть культуры армянского народа, необходимо отметить, что они никогда не прерывали своих связей с драматургией Островского. В качестве примера можно привести Тбилисский армянский театр, поставивший в январе 1922 года «Без вины виноватые».

Приведем и другой факт. В 1923 году в Александрополе (Ленинакан) Вартап Мирзоян и Самвел Богемский (Затикян) ставят в Рабочем драмкружке «Доходное место».

В 1925 году в Тбилиском армянском театре режиссер А. Александров заново ставит «Без вины виноватые».

В 1928 году в Бакинском армянском театре известный русский режиссер А. Туганов в день 25-летнего юбилея артистической деятельности Овсепса Восканяна ставит 4-й акт «Женитьбы Белугина», в котором юбиляр исполняет роль Андрея.

И, наконец, в 1929 году театр им. Г. Сундукяна показывает «Доходное место» Островского.

Успех «Доходного места» на сцене театра им. Г. Сундукяна был по достоинству оценен армянской общественностью, он вызвал положительные отклики в печати, стал темой специального диспута.

Значительным явлением в театральной жизни нашей республики явились постановки пьес «Гроза» (1935 г.), «Без вины виноватые» (1939 г.), «Бесприданница» (1946 г.) в театре им. Г. Сундукяна.

Высокого художественного уровня достигли спектакли Ленинаканского театра им. А. Мравяна — «Доходное место» (1929), «Лес» (1930), «Без вины виноватые» (1939), «Таланты и поклонники» (1951), «Бесприданница» (1956).

В активе Театра юного зрителя — «Доходное место» (1944), «Без вины виноватые» (1948), «Пучина» (1954).

Все театры Советской Армении — Кироваканский, передвижной им. Амо Харазяна, Арташатский, Алавердский, Горисский, Дилижанский и другие почти всегда имели в своем репертуаре произведения Островского.

За тридцать лет своей деятельности Ереванский русский театр им. К. Станиславского поставил пятнадцать пьес Островского: «Таланты и поклонники», «Последняя жертва», «Бешеные деньги», «Волки и овцы», «Поздняя любовь», «Доходное место», «На бойком месте», «Гроза» и другие. Большинство пьес Островского в этом театре были поставлены армянскими режиссерами, оформлялись местными художниками.

Часто обращались к произведениям Островского и при подготовке артистических кадров в Ереванском художественно-театральном институте. В учебном театре института в разные годы ставились «Гроза», «Лес», «На бойком месте», «Без вины виноватые», «Доходное место», «Воспитанница».

Вековая история постановок пьес Островского на армянской сцене подводит к поучительным и важным выводам.

Впервые появившись на армянской сцене в 1864 году, пьесы Островского сыграли громадную роль в установлении и укреплении тесных и постоянных связей между театрами Армении и России, между театральными деятелями двух народов.

Постановки пьес Островского еще больше возбудили у армянского зрителя интерес к русской литературе и театру, к жизни русского народа. Демократичный армянский зритель видел, что наряду с самодержавной и чиновничьей Россией существует другая Россия — Россия обездоленных и притесненных, борющихся за свои человеческие права. Они вызывали сочувствие и симпатию, пробуждали самосознание трудового народа. Драматургия Островского, проникнув из театральной сферы в сознание армянской общественности, пропагандировала идею дружбы между двумя народами.

Показав за прошедшее столетие более двадцати пьес Островского, многие из которых ставились неоднократно, армянский театр может по праву считать великого русского драматурга также своим национальным автором, близким себе по идейным и художественным устремлениям.

Когда в свете этих фактов рассматриваешь столетний путь творческой деятельности армянского театра и на этом фоне постановки пьес Островского на его сцене, то видишь, что его драматургия сыграла значительную роль в развитии армянского театра, в творческом становлении его артистов и режиссеров.

Ставя его бессмертные произведения, армянский театр с удивительной целенаправленностью и художественной правдивостью раскрывал пафос свободолюбия и прогресса, с большой эмоциональностью доводил до зрителей силу протеста против «темного царства».

Борьба Жадова и Незнамова, Катерины и Кручинной всегда звучали с армянской сцены настолько современно, что перекликались с явлениями реальной действительности.

Симпатии передовых людей армянского общества, независимо от их социального положения, всегда были на стороне драматургии Островского. В дореволюционной периодической печати, в рецензиях на постановки пьес Островского было много высказываний о нем. Но только в советское время творчество русского драматурга становится объектом пристального внимания и систематического изучения. Наряду с многочисленными статьями, опубликованными в газетах и журналах, в которых дан анализ благотворной роли его драматургии на реалистическое развитие армянской сцены, тема Островского в более широком плане входит во многие исследования армянских авторов, посвященные проблемам армянского театра, творчеству его крупных драматургов и корифеев сцены.

Устарел ли Островский для сегодняшнего зрителя? Покрыты ли «плесенью» его проповеди?

Вспомним, что говорил в статье «Об Александре Николаевиче Островском и по поводу его» Луначарский в 1923 году:

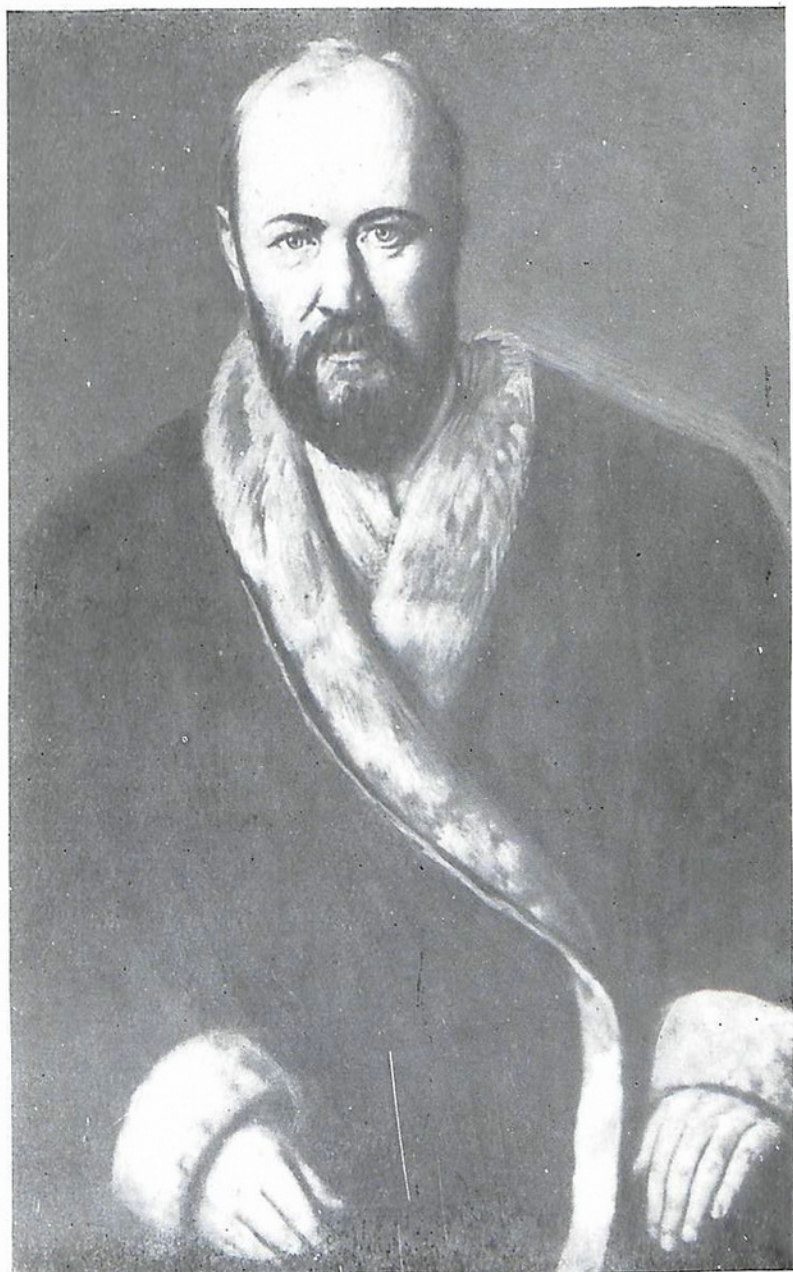
«Нам нужно подлюжины Островских, да две дюжины под-островских для того, чтобы создать расцвет театра и для нас самих и для Европы!»¹.

Сейчас со всей актуальностью могут прозвучать проблемы, поставленные Островским в «Доходном месте», «Грозе», «Лесе», «Без вины виноватых», «Бесприданнице» и в других произведениях. Что-то, может быть, отошло в историческое прошлое, но многое осталось нужным для воспитания нового поколения. Они и сегодня не устарели и звучат вполне современно.

В 1973 году отмечается знаменательное событие — 150-летие со дня рождения великого русского драматурга, создателя русского народного национального театра — Александра Николаевича Островского. Радостно отметить, что деятели армянского советского театра продолжают традиции Островского на своей сцене. Об этом свидетельствуют новые постановки пьес великого русского драматурга на сценах многих армянских театров, как «Бесприданница», поставленная Р. Каплянцманом в Ереванском драматическом театре (1970, 1973 гг.), «Правда—хорошо, а счастье лучше» в постановке Б. Захава в театре им. Г. Сундукяна (1972 г.) и другие.

---

¹. «О театре и драматургии», т. I, стр. 247, изд. «Искусство», 1958.

Ալեքսանդր Նիկոլաևիչ Օստրովսկի
Александр Николаевич Островский.

Գերասան-ռեժիսոր Գևորգ Չնշկյան: «Ուրիշի սահնակը մի նստիք»
Ներկայացման բեմադրող: Վիկտորեվի դերի առաջին դերակատար
(1864)

Արտիստ-ռեժիսոր Գևորգ Չնշկյան: Постановщик спектакля «Не
в свои сани не садись». Первый исполнитель роли Вихорева
(1864 г.).

Արտաշես Սուրիադյան: Ռուսակովի դերի առաջին դերակատար
(«Ուրիշի սանճակը մի նստիր»):

Арташес Сукиасян. Первый исполнитель роли Русакова
(«Не в свои сани не садись»).

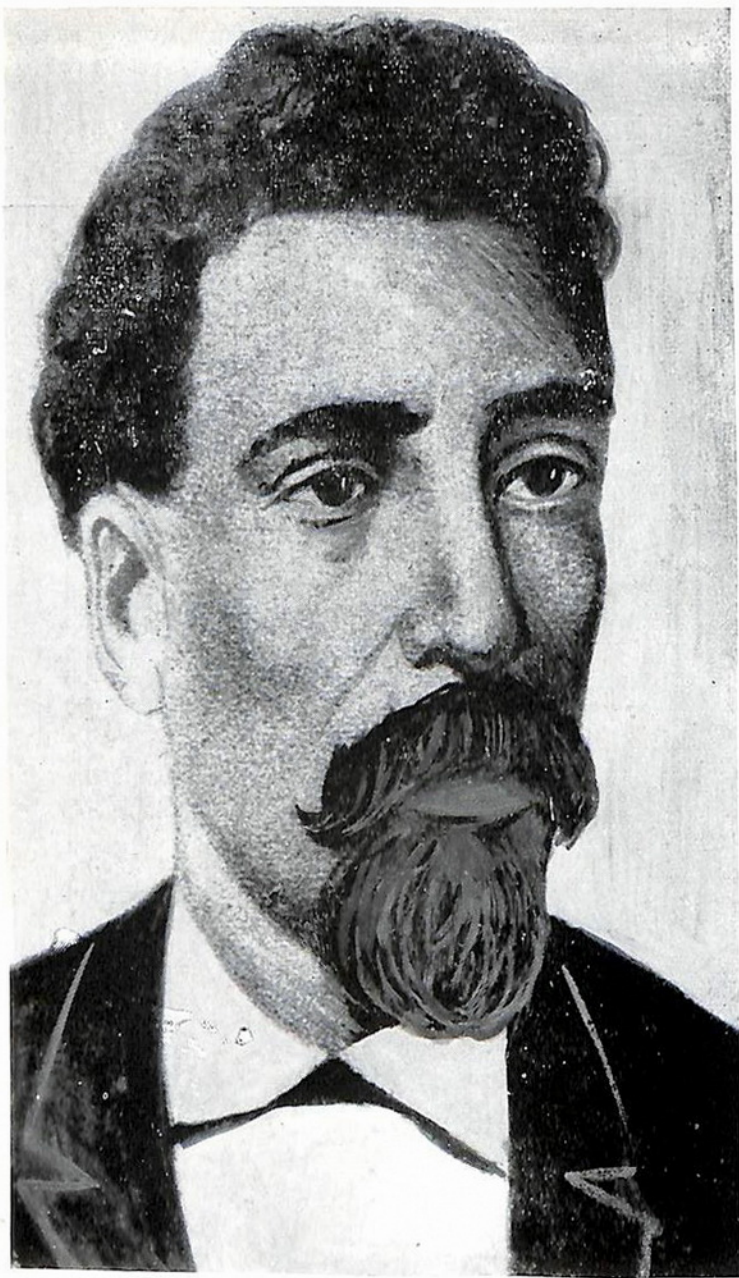
Սերազ Մանդինյան: Բորոդկինի դերի առաջին դերակատար
(«Ուրիշի սահնակը մի նստիր»):

Седрак Мандинян. Первый исполнитель роли Бородкина.
(«Не в свои сани не садись»).

Քերեան Արամյան: Արինա Ֆեդոտովնայի դերի առաջին դերակատար («Ուրիշի սանճակը մի նստիր»):

Кетеван Арамян. Первая исполнительница роли Арины Федотовны («Не в свои сани не садись»).

Մինրդատ Ամերիկյան: Մարմնավազու դերի առաջին դերակատար
(«Ուրիշի սահմանը մի գտիր»):

Минрдат Америкян. Первый исполнитель роли Маломальского
(«Не в свои сани не садись»).

Ամիրամ Մանդինյան: Յուսովի դերի առաջին դերակատար
(«Արդյունավոր պաշտոն»), 1880 թ.:

Амирам Мандинян. Первый исполнитель роли Юсова
(«Доходное место»). 1880 год.

Հայ մեծ ողբերգակ Պետրոս Ադամյան: Ժադովի դերի առաջին
դերակատար («Արդյունավոր պաշտոն»), 1880 թ.:

Великий армянский трагик Петрос Адамян. Первый исполни-
тель роли Жадова («Доходное место»). 1880 год.

Գևորգ Պետրոսյան. «Արդյունավոր պաշտոնի» բեմադրող: 1897 թ.:

Геворг Петросян—постановщик спектакля «Доходное место» 1897 г.

Հայ մեծ դերասան Հովհաննես Աբելյան: 1892 թ. կատարեց ժա-
դովի դերը «Արդյունավոր պաշտոնում»:

Великий армянский трагик Ованес Абяян. В 1892 году ис-
полнил роль Жадова в «Доходном месте».

Պողոս Արաքսյան: 1892 թ. կատարեց Ֆելդգորովի դերը «Ար-
դյունավոր պաշտոնում»:

Погос Араксян. В 1892 г. исполнил роль Белогубова в «Доход-
ном месте».

Կրուչիննա՝ Սիրանուշ: 1898 թ.:

Кручинна — Сирануш. 1898 год.

Միրալե Զաբար: «Անտառ» ներկայացման բեմադրողներից մեկը:
1903 թ.:

Микаэл Джабар — один из постановщиков спектакля «Лес»,
1903 год.

ԹԻՖԼԻՍ

ԱՐՏԻՍՏԻԲԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Հինգշաբթի, նոյեմբերի 27-ին 1903 թ.

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

Կը ներկայացնէ

Ա Ն Տ Ա Ռ

Կոմեդիա 5 արար., հեղ. Սասորովսկու

Ա Ն 2 Ի Ն Ք.

Բախոս Պաւլովնա Գուրմըժ-

սկայա, այրի, հարուստ կուս-

ժատէր . . . . . տ. Զարէլ

Ակսինիա Գանկլովա, նրա հե-

ռաւոր ազգականուհին . . . . . օր. Խիթարեան

Եղեշիկ Ապոլլոնովիչ (Գուրմիժսկայի պ. Տէր-Գաւթեան

Միլոնով

Աւար Վիրիլիչ Բոգատչ) հարկանները պ. Անդրանիկ

Իվան Պետրով Վասիլյրատով,

վաճառական . . . . . պ. Յարուժիլենեան

Պետր, նրա որդին . . . . . պ. Ռշտունի

Ելիկեյ Սերգէեւիչ Բուլանով . պ. Աղայեան

Գեննադիյ Նեստատլիցեւ . . . . . պ. Արէլեան

Երկադիյ Սշաստլիցեւ . . . . . պ. Աւետեան

Կարպ, Գուրմիժսկայի սպա-

սաւորը . . . . . պ. Մամիկոնեան

Ուլիտա, տնտեսուհի . . . . . տ. Վարդուհի

«Ա.Գառախ» առաջին բեմադրույան հայտագիրը:

Афиша первой постановки «Леса».

ՆՊԱՍՏ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՅԻ

Ա. Յ. ԱԴԱՄԵԱՆԻ

ՅԱՅՏԱԿԻՐ

ՀԻՆԿՉԱԲԹԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 12-ԻՆ 1906 Թ.

Ա Ն Օ Ժ Ի Տ Ը

կրամա 5 դրժ. Օստրովսկու

ԱՆՁԻՆՔ

Լարիտա Իզնատենա Օգուդայովա այրի տ. Զարէլ
Լարիտա Դիմիտրենա, նրա աղջիկը . օր. ԱԴԱՄԵԱՆ
Մօկիյ Պարմենիչ Կուլբով վաճառական . պ. Արբանձամեան
Վասիլիյ Իանիլիչ Վոժէվատով, երեսա-
տորդ վաճառական . . . պ. Զարէլ
Իւլիյ Կապիտօնիչ Կարանդիչէվ, աստիճ. Միրզոյեան-Վարդ.
Եփրզսինիա Պետրովնա, նրա մօրաքոյրը . օր. ԱճԼՄԵԱՆ
Սէրգէյ Սէրգէյիչ Պարատով, նուստէր. պ. Օճանեան
Րօբինզօն . . . . . պ. Արմենեան
Գալբրիօ, արճարանատէր . . . . . պ. Մուրադեան
Իվան, արճարանի ծառայ . . . . . պ. Ա
Իլիա, ցիգանների զլխաւոր . . . . . պ. Մոսիւսն

ԱԿՏԻՆ Ի ՈՒԿՆՂ 7 Ժ. ԵՐԵՎԱՆԵՆԸ

«Անճոխի» առաջին բեմադրութեան հայտագիրը:
Афиша первой постановки «Беспреданницы».

Արմեն Արսենյան — «Անօթի» բեմադրող: 1906 թ.:
Армен Армянян — постановщик спектакля «Бесприданница»
1906 год.

Մարենիկ Ադամյան: Լարիսայի դերի դերակատարուհի
(«Անգոծիտը»), 1906 թ.:

Сатеник Адамян. Исполнительница роли Ларисы
(«Бесприданница»), 1906 год.

Бюжесъ артистки

С. А. Адамянъ

ПРОГРАММА

въ ЧЕТВЕРГЪ 12-го Января 1906 года.

БЕЗПРИДАННИЦА

драма въ 4 д. соч. Островскаго

ЛИЦА:

Харита-Игнатьевна Огудалова, вдова	г-жа Забель
Лариса Дмитриевна, ея дочь	г-жа <i>Адамянъ</i>
Мокій Парменычъ Кнуровъ богатый коммерсантъ	г. Абрамянъ
Василій Данилычъ Вожеватовъ, мо- лодой коммерсантъ	г. Заръ
Юлій Капитоничъ Карандышевъ чинов.	г. Мирзоянъ Варданъ
Ефросинья Петровна, его тетка	г-жа Адженянь
Сергій Сергичъ Паратовъ, парохо- довладѣлецъ	г. Оганянъ
Робинзонъ	г. Арменянъ
Гаврило, хозяинъ ресторана	г. Мурадянъ
Иванъ, слуга	г. Лъ
Илья, цыганъ	г. Мосіанъ

Начало ровно въ 7 ч. вечера.

«Ազոճիտի» արտադրի բեմադրութեան հանձնարար:

Афиша первой постановки «Бесприданница»

Ներհանով՝ Բաանակ Ալիխանյան («Անճեղ մեղավորներ»):
1908 թ.:

Незнамов — Исаак Алиханян («Без вины виноватые»),
1908 год.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐՈՆ

Երեւոյաթի, 23-ին Հոկտեմբերի 1912-ի

ՀԱՅՈՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՍՐԸ

էր Կերկասցի

ԱՂԲԱՏՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԱՏ ԶԷ

Կուսկերպութիւն 3 արար. Հեղ. Ա. Ն. Օստրովսկոյ, Քարգ. Լ. Դանիկեանի.

Ա. Ն. Չ. Ն. Ք.

Դարգէլ Կարպէլ Տորցով	Հարուստ զանաւանդան	ու. Եւրոպական
Պելագեյա Կարպովա		ու. Չորս
Լիւբով Դարգէլեֆ	Նրանց աղջիկը	ու. Արտանոյ
Լիւբով Կարպէլ Տորցով		ու. Վեյլան
Աֆրիկան Սաֆիլ Կարուսով	զործարանատէր	ու. Կրպտեան
Միսան, Տորցովի զործակատարը		ու. Ալիսան
Եւան Պասկին, Տորցովի փեսայը		ու. Փրոսման
Իրինա Մազիլիսայի		ու. Մամբրանոյ
Աննա Բոյանովա		ու. Կուզման
Մարա		ու. Լիւսի
Լիզա	Լիւբով Դարգէլեֆայի ընկերակիցները	Ն Ն
Կարուսով, Տորցովի հետաքրքրականը		ու. Ջր-Առաքելեան
Արինա, Լիւբով Դարգէլեֆայի դայտակը		ու. Սամիլ

Հիւրեր և ծառաներ

Ընկերակոր՝ Ա. ԱՐԴԵՆԵԱ

Սկիզբը երեկոյան ժամը 8-ին է

Ա. Չ. Ն. Երկուշաբթի, հոկտեմբերի 22-ին

Այստեղից Ընկերակորի Քատրանոժ էր Կերկասցի

"Ն Ա Մ ՈՒ Ս"
Էրկրանագրէի

Изд. парткомом

Тиз. М. Мартросяна

«Աղքատությունն արատ չէ» բեմադրույթան հաշտագիրը:

Афиша постановки «Бедность не порок».

Հովսեփ Ոսկանյան: «Բելուզինի ամուսնությունը» ներկայացման
բեմադրող: 1912 թ.:

Овсеп Восканян — постановщик спектакля «Женитьба Белуги-
на», 1912 год.

Ե Ր Ե Ւ Ա Ն
ԶԱՆՓՈՒԱԴԵԱՆԻ ԹԱՏՐՈՆՈՒՄ

Նորավ 25 Յունուարի 1914 թ.

ՀԱՅ ԴԵՐԱՍՏԱՆԿԱՆ ԽՈՒՄԲԸ
ՂԵԿԱՎԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

Յ. ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ

կը ներկայացնէ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ

ԲԵԼՈՒԳԻՆԻ

ԱՄՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆԸ

Կամեզ. 5 դրած. հեղ. Օստրովսկու թարգ. Յ. ՈՍԿԱՆԵԱՆԻ

Կ Ո Ր Վ Ո Ղ Ն Ե Ց Ի Ն Չ

Գաղբիլ Գանակէլէիլ Բելուսին	դ. Քարահան
Նաստասիա Պետրովնա (Նրա կինը)	ա. Սոֆի-Վարդիմ.
Անդրէլ Գաղբիլովիլ (Նրանց որդին)	դ. Ոսկանեան
Վասիլի Սիրամետով	դ. Մոսիան
Տանեա Նրա բոլորը	ա. Անտիբա:
Նիկոլայ Նզարովիլ, Ազիլին	դ. Ալեքանեան II:
Նինա Ալէկսանդրովնա Կարովն	ա. Սոֆիլ:
Ելենա Վասիլեան (Նրա աղջիկը)	ա. Արուս
Մի ծառայ Կարովիի տանը	դ.
Պրոխոր (Անդրէլի ծառան)	դ. Անտանեան

ՍԿԻՋԲՆ Է Յ՝-ին Երեկ.

Թեմ. Ոսկանեան կարգադրելի Մանգանեան
յուշարար Ազանի

Երեան Տպարան «ԱՌՈՒ Ա. Ոսկովեան և որդի».

«Բելուգինի ամուսնութեան» բեմադրութեան հայտագիրը:

Афиша постановки «Женитьба Белугина».

Օփի Սևումյան՝ «Ամբրուս» և «Անճեղ մեղավորներ» ներկայացումների բեմադրող, Թբիլիսիի հայկական թատրոն, 1915 թ.:

Ови Севумян — постановщик спектаклей «Гроза» и «Без вины виноватые» в Тбилисском армянском театре, 1915 год.

ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԸՆԿՆՐՈՒԹՅԱՆ ՔԱՏՐՈՆ

Երկուշաբթի, Յունուարի 26-ին 1915 թ.

ՀԱՅՈՑ ՅՐԱՄԱՏԻՎԱԿԱՆ ԸՆԿՆՐՈՒԹՅԱՆ ԽՈՒՄԲԸ

Եր Երկուշաբթի

Փ Ո թ Ո Ր Ի Կ

Յրոճ 8 սրբոյ, Ա Նարեկէի, Սարգիսի, Սարգիսի

ԱՆՁԻՆՔ

Սարգիսի Պրակտիկէի, Դիկոյ, Վանասար

Կան Սեւ, Սեւան

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին Բերդեան

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

Սարգիսի Պրակտիկէի, Նրա եղբոր որդին

«Ամպրոպի» բեմադրութեան հալտագիրք
Афиша постановки «Гроза».

Կրուչինինա՝ Օլգա Մայսուրյան («Անճեղ մեղափորներ»), 1922 թ.:
Кручинина — Ольга Майсурия («Без вины виноватые»), 1922 г.

Ռուբեն Սիմոնով՝ Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնում «Արդյունավոր պաշտոնի» բեմադրող: 1929 թ.:

Рубен Симонов — постановщик спектакля «Доходное место» в театре им. Г. Сундукиана. 1929 г.

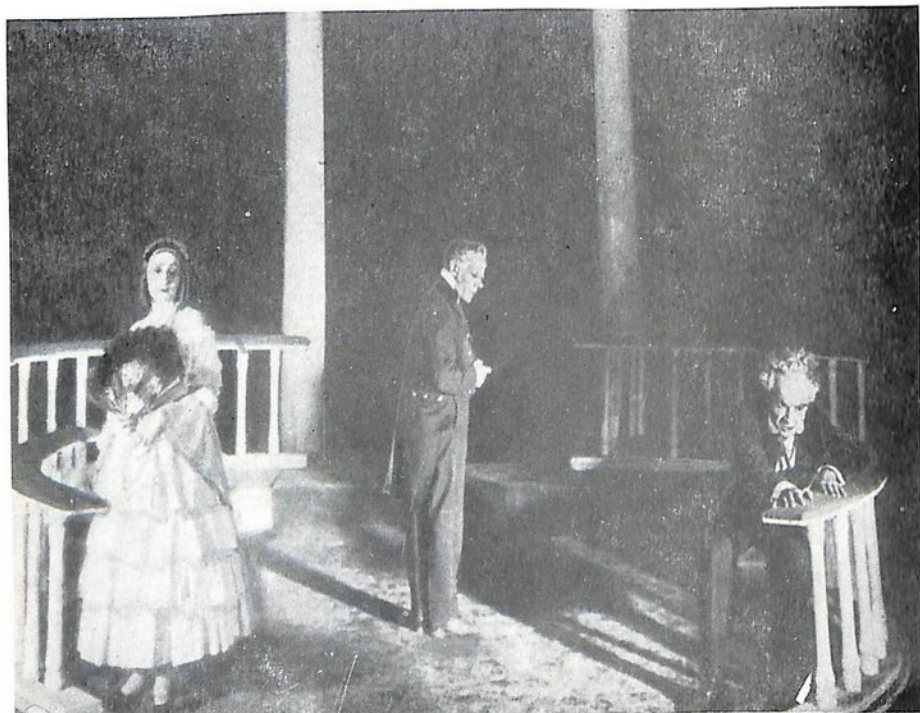

Վիշնևսկի՝ Սնուշական (Վափի) Վարդանյան («Արդյունավոր
պաշտոն»), 1929, թ., Սունդուկյանի անվան թատրոն:
Вышнеvский—Анушаван (Вавик) Вартанян («Доходное место»),
1929 г., театр им. Г. Сундукяна.

Վուկոշկինա՝ Օլգա Գուլազյան («Արդյունավոր պաշտոն»),
1929 թ., Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:
Кукушкина — Ольга Гулазян «Доходное место», 1929 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Հուսով Միրան Բանվելյան (կենտրոնում): Տեսարան «Արդյունավոր պաշտոն» ներկայացումից, 1929 թ.:

Юсов — Микаэл Манвелян (в центре). Сцена из спектакля «Доходное место», 1929 г.

Յեկոզորով՝ Վարարշ Վարարշան («Արդունակ լըշուան»),
1929 թ. Ստեղծականի անվան թատրան:

Բելոգուբով — Վարարշ Վարարշան («Դոհոժնո մեթո»), 1929 թ.,
թատր իմ. Գ. Տընդուկյան.

Յուլինկա՝ Սյուզան Գարաշ («Արդյունավոր պաշտոն»),
1929 թ., Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Юлинька — Сюзан Гараш («Доходное место»), 1929 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Արտաշես Շովսեփյան՝ «Անմեղ սեղավորներ» ներկայացման բեմադրող: Բաքվի հայկական թատրոն:
Арташес Овсепян — постановщик спектакля «Без вины виноватые» в Бакинском армянском театре.

Ժամեն՝ Կրուչինինա, Նեզնամով՝ Ատոն Երամյան («Ամենդ մեղավորներ»), 1934 թ., Բաքվի հպվածական թատրոն:

Кручинина — Жасмен Незнамов — Левон Ерамян («Без вины виноватые»), 1934 г., Бакинский армянский театр.

Արմեն Գուլակյան՝ «Ամարոպ» ներկայացման բեմադրող:
Սունդուկյանի սեփական թատրոն, 1935 թ.:

Армен Гулакян — постановщик спектакля «Гроза» в театре
Г. Сундукяна, 1935 г.

Շատերին՝ Արուս Ուկանյան («Ամպրոպ»), 1935 թ.,
Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:
Катерина — Арус Восканян («Гроза»), 1935 год, театр им.
Г. Сундукяна.

Գիկոյ՝ Հրաչյա Ներսիսյան («Ամպրոպ»), 1935 թ.,
Սովետական անվան բառերն:

Дикой — Грачья Нерсисян («Гроза»), 1935 год.,
театр им. Г. Сундукяна.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԱԿՎԻԶԻՏ
ԳՐԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ

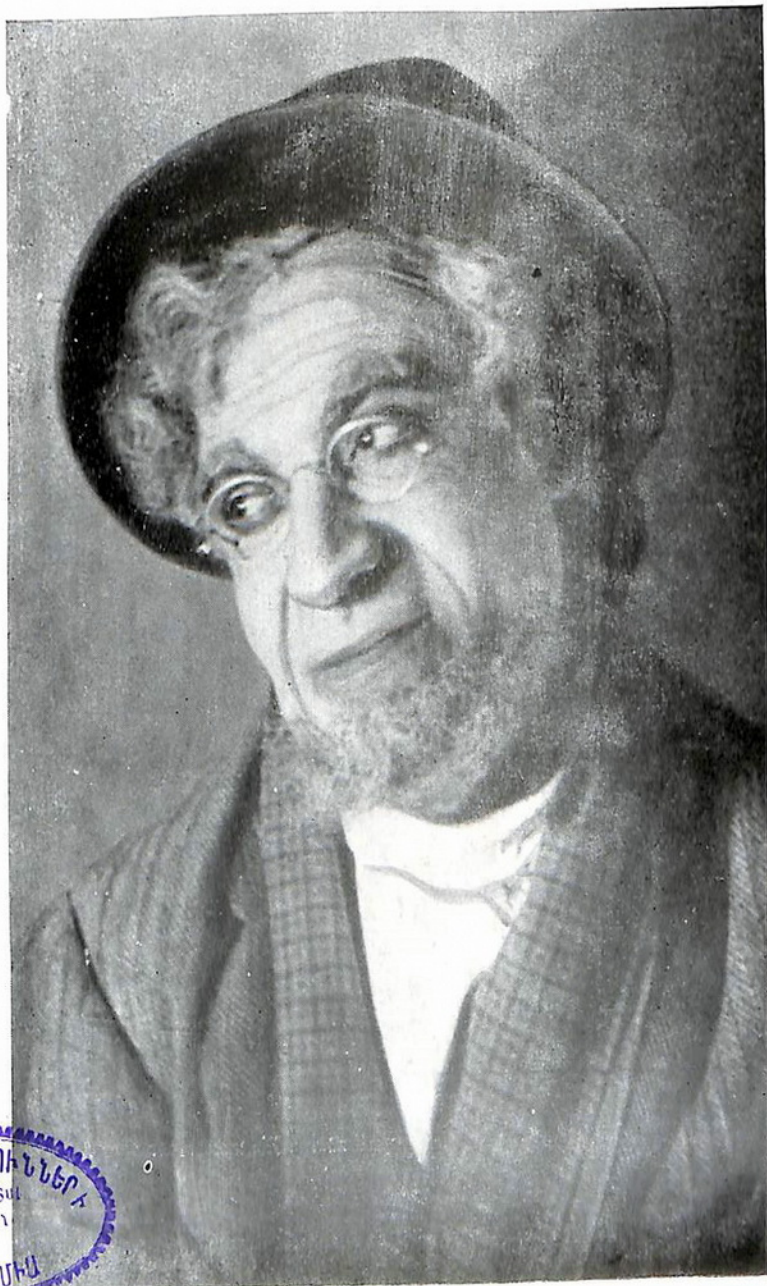

Մարանիկա՝ Համիկ Հակոբյան («Ամբարտ»), 1935 թ.:

Кабаниха — Асмик Акопян («Гроза») 1935 год.

Նովիգին՝ Ավետ Ավետիսյան («Ամպրոպ»), 1935 թ.,
Գ. Մունդուկյանի անվան թատրոն:

Кулигин — Авет Аветисян («Гроза»), 1935 г.,
театр им .Г. Сундукяна.

ՀԱՅԿ ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ՖՈՒՆԴԱՄԵՆՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

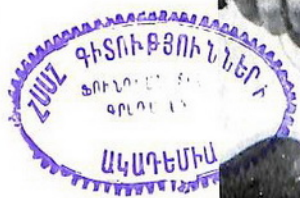
Բորիս Անուշավան (Վալիկ) Վարդանյան («Ալպարոպ»), 1985 թ.,
Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Борис — Анушаван (Вавик) Варданян («Гроза»), 1935 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Կուդրյաշ՝ Գուրգեն Զանիրբեկյան («Անպարտ»), 1935 թ.,
Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Кудряш — Гурген Джанибекян («Гроза»), 1935 год,
театр им. Г. Сундукяна.

Տիխոն՝ Վաղարշ Վաղարշյան («Ամպրոպ»), 1985 թ.,

Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Тихон — Вагарш Вагаршян («Гроза»), 1935 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Կատերինա՝ Ժամենն («Անարուպ»), 1930 թ., Բաքվի հազվագյուտ թատրոն:

Катерина — Жасмен («Гроза»), 1939 год. Бакинский армянский театр.

Կրուչիննա՝ Եկատերինա Դուրյան-Արմենյան, Նեզնամով՝ Գեղամ Հարությունյան («Ամենը մեղավորներ»), 1939 թ., Լենինականի Ա. Մռավյանի անվան թատրոն:

Кручинина — Екатерина Дурян-Армянян, Незнамов — Гегам Арутюнян («Без вины виноватые»), 1939 год., Ленинанканский театр им. А. Мравяна.

Թադևոս Սարյան՝ Գ. Ստեղծագործի անվան թատրոնում «Անճեղ
մեղալորների» բեմադրող: 1939 թ.:

Тatevios Сарьян — постановщик спектакля «Без вины виноватые» в театре им. Г. Сундукяна, 1939 год.

Գրուչինեա՝ Արուս Ոսկանյան («Ահմեդ սեղափորներ») —
Կրուչինա — Արուս Վոսկանյան («Բեռ վնասներ»).

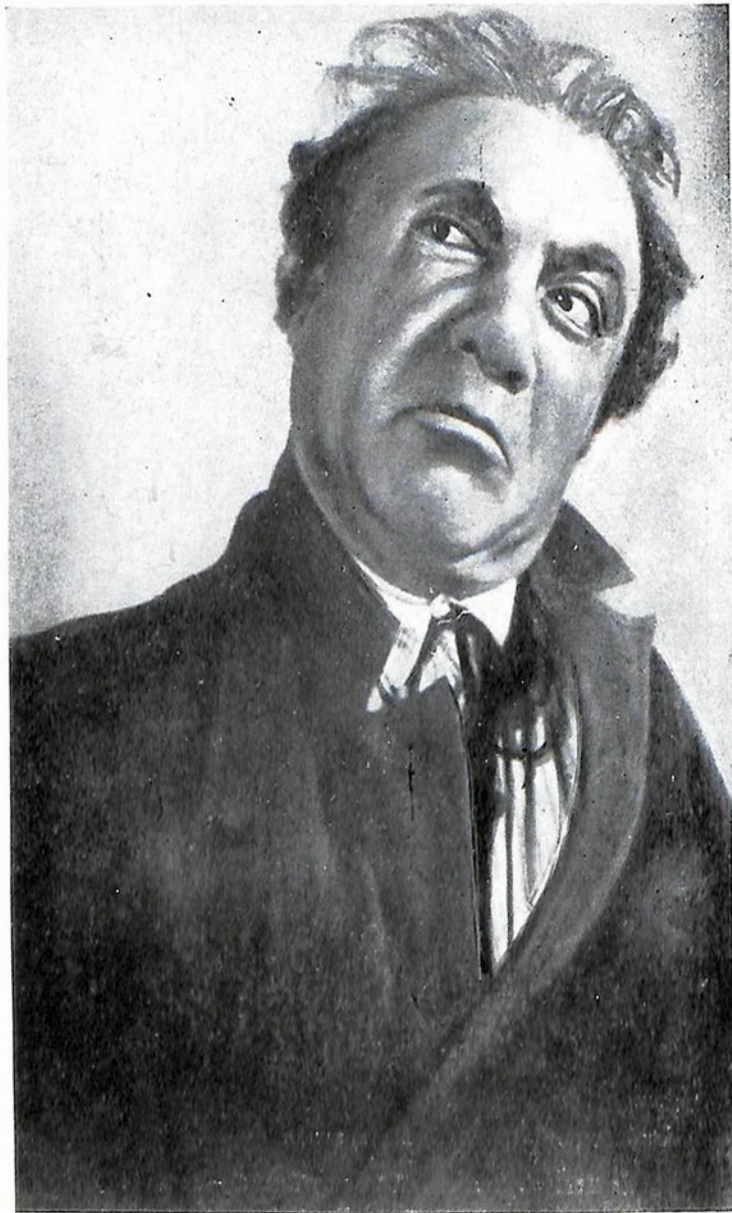

Նեզնամով՝ Գարուշ Խաժակյան («Անճեղ մեղավորներ»), 1939 թ.,
Սուհրուժյանի անվան թատրոն:
Незнамов — Гаруш Хажакян («Без вины виноватые»), 1939 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Շմազա՝ Ավետ Ավետիսյան («Անճեղ մեղավորներ»), 1989 թ.,
Սուրբուրվանի անվան թատրոն:

Шмага — Авет Аветисян («Без вины виноватые»), 1939 год,
театр им. Г. Сундукяна.

Կորինկինա՝ Սյուզան Գարագաշ («Ամենեղ մեղավորներ»), 1939 թ.,
Մունդուկյանի անվան թատրոն:

Коринкина — Сюзан Гарাগаш («Без вины виноватые»), 1939 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Մուրզավեցիլա՝ Աշխեն Խարազյան, Մուրզավեցկի՝ Աղասի
Կլեկչյան («Գաղերն ու ոչխարներ»), Ամո Խարազյանի թատրոն,
1944 թ.:

Мурзавецкая — Ашхен Харазян, Мурзавецкий, — Агаси Клек-
чян («Волки и овцы»), театр им. Амо Харазяна. 1944 год.

Գլաֆիրա Փեճյա Գևորգյան («Գալլերն ու ոչխարներ»),
Անն Խարազյանի անվան թատրոն, 1944 թ.:

Глафира — Женя Геворкян («Волки и овцы»),
театр им. Амо Харазяна, 1944 год.

Կրուչինինա՝ Հրանուշ Բարաջանյան («Անմեղ մեղավորներ»),
1939 թ. Կիրովարադի հայկական թատրոն:

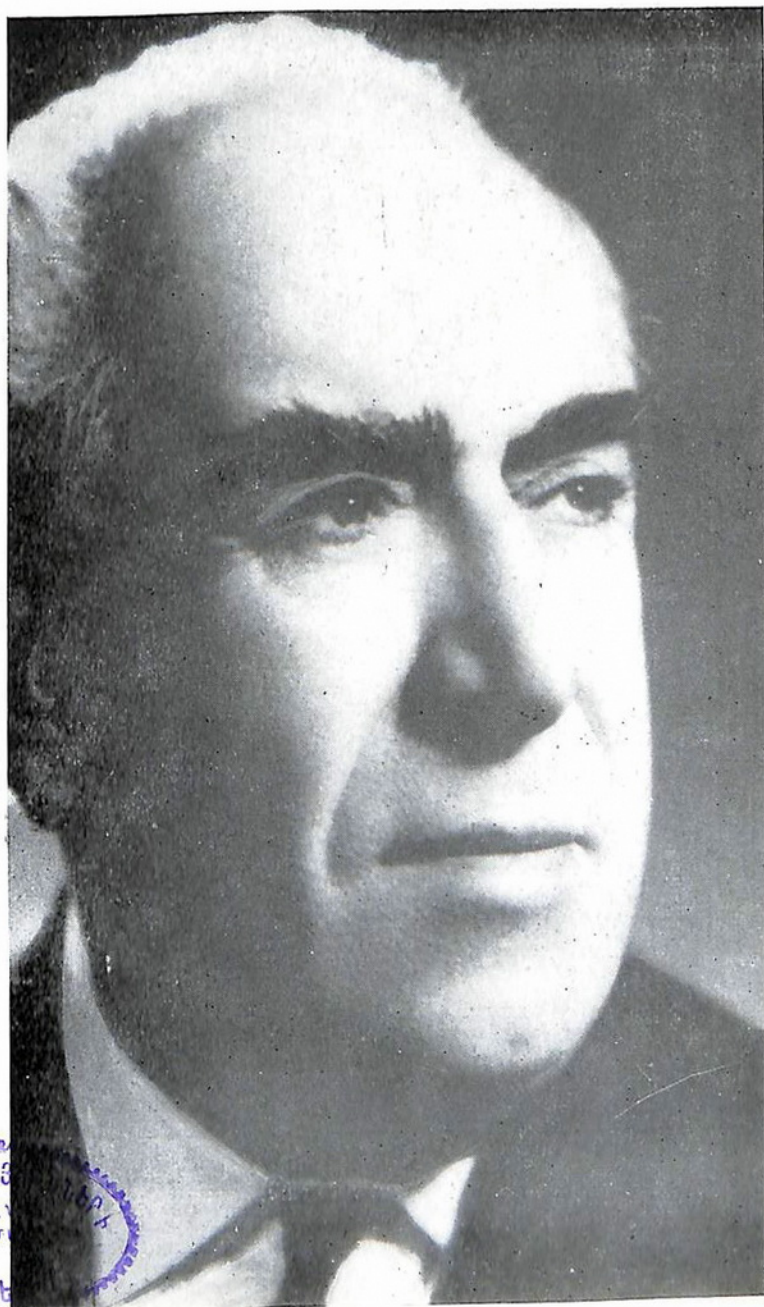
Кручинина — Грануш Бабаджанян («Без вины виноватые»),
1939 год, Кировабадский армянский театр.

Գորգեն Ջանիբեկյան՝ Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնում
«Անօժիտի» բեմադրող, 1946 թ.

Гурген Джанибекийн — постановщик спектакля «Бесприданница» в театре им. Г. Сундукяна, 1946 год.

ՀԱՅԿԻՍՏԱՆԻ
ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ
ԿԵՆՏՐՈՆ
1997

Օգոստովիկա՝ Օլգա Գուլազյան («Ա.հռոմիոս»), 1946 թ.,
Փ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Օգուդալովա — Օլյա Գուլազյան («Беспреданница»), 1946 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Ռոբինզոն՝ Ավետ Ավետիսյան («Անգոստոս»), 1946 թ.,

Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Робинзон — Авет Аветисян («Безприданница»), 1946 г.од.
театр им. Г. Сундукяна.

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴՄԻԱ
ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԱԿԱԴՄԻԱ
ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Վարանդիշև՝ Վաղինակ Մարգունի («Անօժիտը»), 1946 թ.,

Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Карандышев — Вагинак Маргуни («Бесприданница»), 1946,
театр им. Г. Сундукяна.

Լարիսա՝ Ռուզաննա Վարդանյան («Աֆոֆիա»), 1946 թ.,
Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Լարիսա — Ռուզաննա Վարդանյան («Беспреданница»), 1946
театр им. Г. Сундукяна.

Պարստով՝ Դավիթ Մալյան («Անճոխը»), 1946 թ.,
Զ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Փարատով — Давид Мальян («Бесприданница»), 1946 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Կնուրով՝ Օրի Բունիաթյան («Անտիպը»), 1946 թ.,
Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Кнуров—Ори Буннатыан («Бесприданница»), 1946 г.,
театр им. Г. Сундукяна.

Կրուչիննա՝ Նվարդ Ալիխանյան, Նեզնամով՝ Ալի Ջեյնալով
(«Անմեղ մեղավորներ»)։ Ջ. Ջաբարլիի սեմական երևանի արբի-
ջանական թատրոն, 1940 թ.:

Кручинина — Нвард Алиханян, Незнамов — Али Зейналов
(«Без вины виноватые»), Ереванский азербайджанский театр
им. Дж. Джабарлы, 1940 год.

Արկադի Բուրժալյան: Երևանի Ջ. Զաքարյի անվան պրոբշու-
նական թատրոնում «Ահմեդ մեղալորների» բեմադրող, 1940 թ.

Аркадий Бурджалян — постановщик спектакля «Без вины виноватые» в Ереванском азербайджанском театре им. Дж.
Новатые» в Ереванском азербайджанском театре им. Дж.

Джабарлы, 1940 год.

Շուկուշինա՝ Անահիտ Մասչյան («Արդյունավոր պաշտան»),
1947 թ., պատանի հանդիսատեսի թատրոն:

Кукушкина — Анаид Масчян («Доходное место»), 1947 г.,
Театр юного зрителя.

Կրուչինևա՝ Մանչա Սիմոնյան, Գալչիխա՝ Նվարդ Բարումյան
(«Ամենը մեղավորներ»), 1948 թ., պատանի հանդիսատեսի թատ-
րուն:

Кручинина — Маня Симонян, Галчиха — Нвард Карумян («Без
вины виноватые»), 1948 год. Театр юного зрителя.

ՀԱՍՏԱՆԱԿԱԿԱՆ
ՊԵՐՏԵՆՍԻԱ
2007

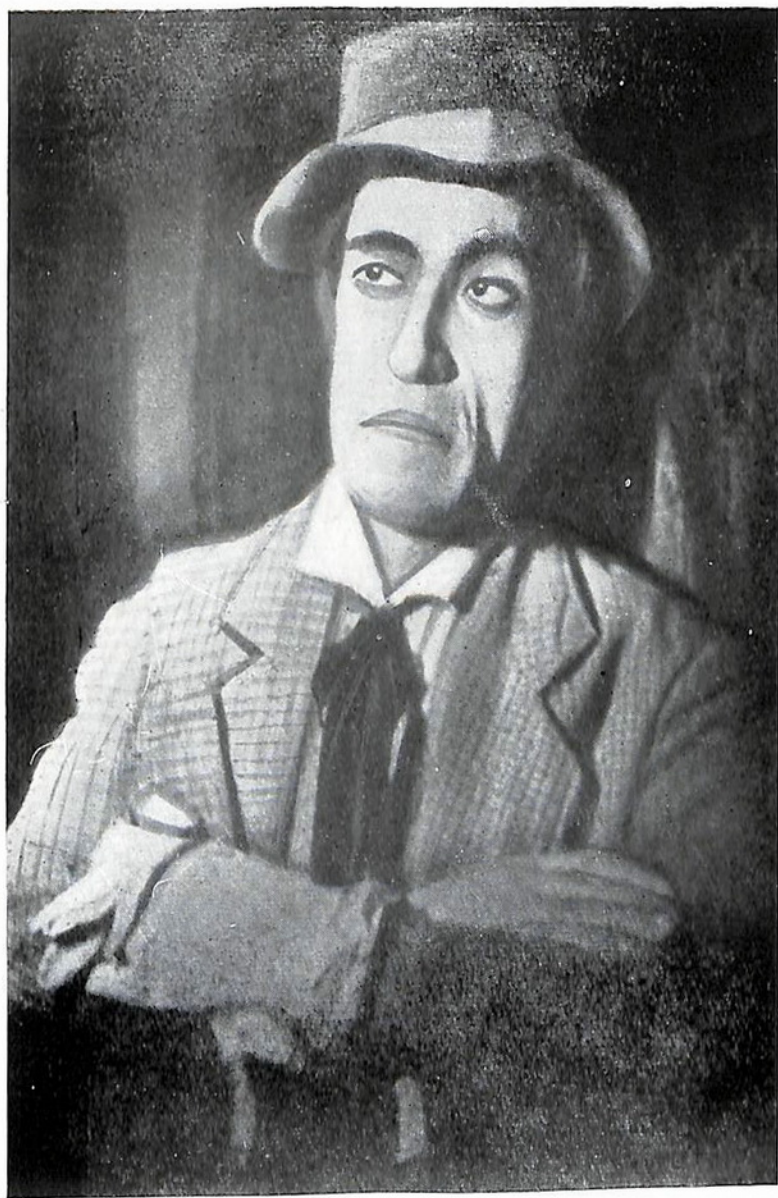

Կրուչինինա՝ Աշխեն Խարազյան, Նեզնամով՝ Գուրգեն Զանոյան
(«Աննեդ մեղավորներ»), Անն Խարազյանի թատրոն:

Кручинина — Ашхен Харазян, Незнамов — Гурген Джаноян
(«Без вины виноватые»), театр им. Амо Харазяна.

Ծնագա՝ Պարույր Սանթրոսյան («Անճեղ մեղալորներ»), 1948 թ.,
պատանի հանդիսատեսի թատրոն:

Шмага — Паруйр Сантросян («Без вины виноватые»), 1948 год,
ТЮЗ.

Լիզա՝ Նինել Գալլարյան, Պոգուլյան՝ Էդուարդ Համբարձումյան
(«Հորձանուտ»), 1954 թ., Կապուսեի հանդիսատեսի թատրոն:

Лиза — Нинел Даллакян, Погуляев — Эдуард Амбарцумян
(«Пучина»), 1954 г., театр юного зрителя.

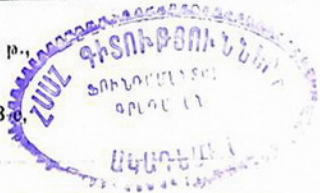

Անն Քալանթար՝ «Հորձանուտ» երիպացման բեմադրող, 1954 թ.,
պատանի հանդիսատեւի բաժնի:

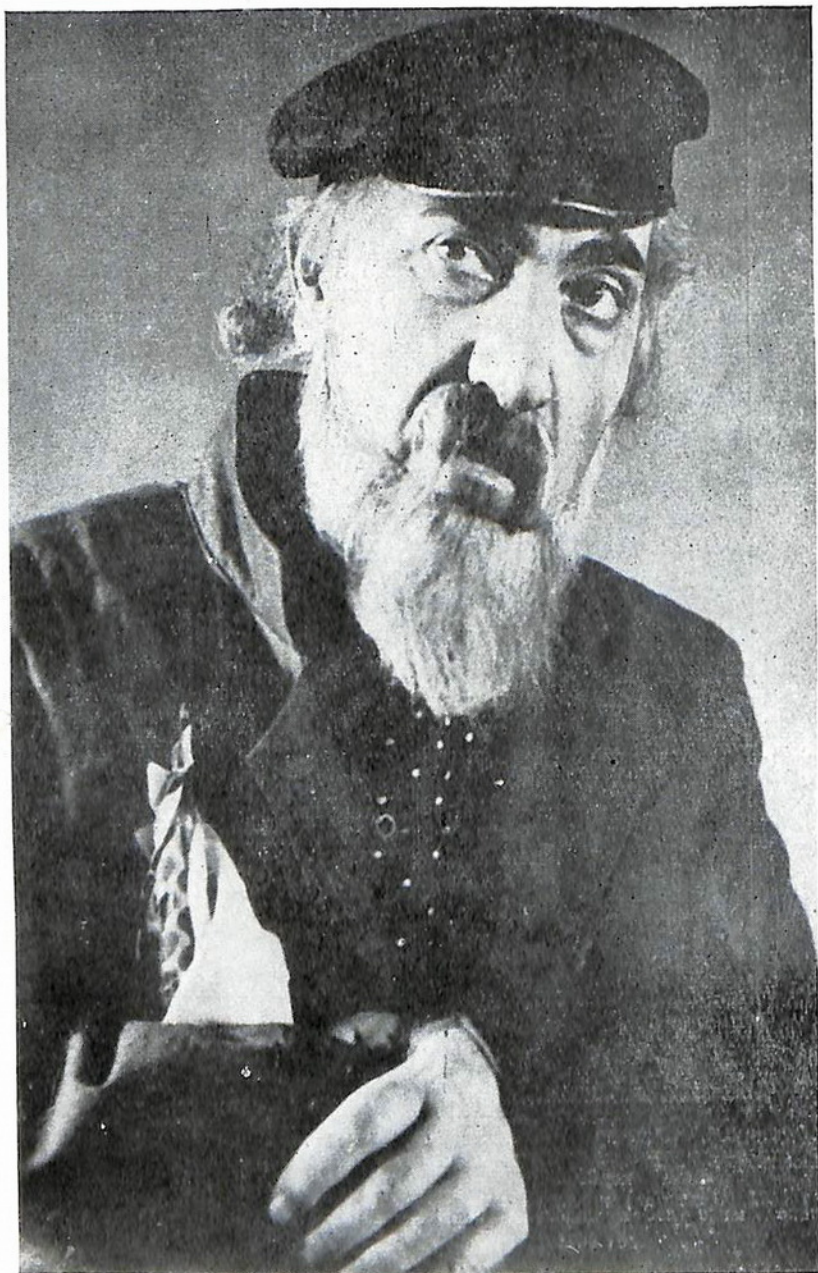
Левон Калантар — постановщик спектакля «Пучина» в ТЮЗ,
1954 год.

Բորովցով՝ Պարույր Սանթրոսյան («Հորձանուտ»), 1954 թ., պատանի հանդիսատեսի թատրոն:

Боровцов—Паруйр Сантросян («Пучина»), 1954, театр юного зрителя.

Կիսելնիկով՝ Պերժ Գևորգյան («Հորձանուտ»), 1954 թ., պատանի
հանդիսատեսի թատրոն:

Кисельников — Перч Геворкян (Пучина) ,1954 год, театр
юного зрителя.

Ալեքսանդր Աբարյան՝ «Տաղանդներ և երկրպագուներ» ներկայացման բեմադրող: 1951 թ., Լենինականի Ա. Մռավյանի անվան թատրոն:

Александр Абарян — постановщик спектакля «Таланты и поклонники» в Ленинанском театре им. А. Мравяна, 1951 год.

Նեգինա՝ Նինա Բոխյան («Տաղանդներ և երպրագույներ»)
1951 թ., Լենինականի Ա. Մրավյանի անվան թատրոն:
Негина — Нина Бухьян («Таланты и поклонники»), 1951 год,
Ленинаканский театр им. А. Мравяна.

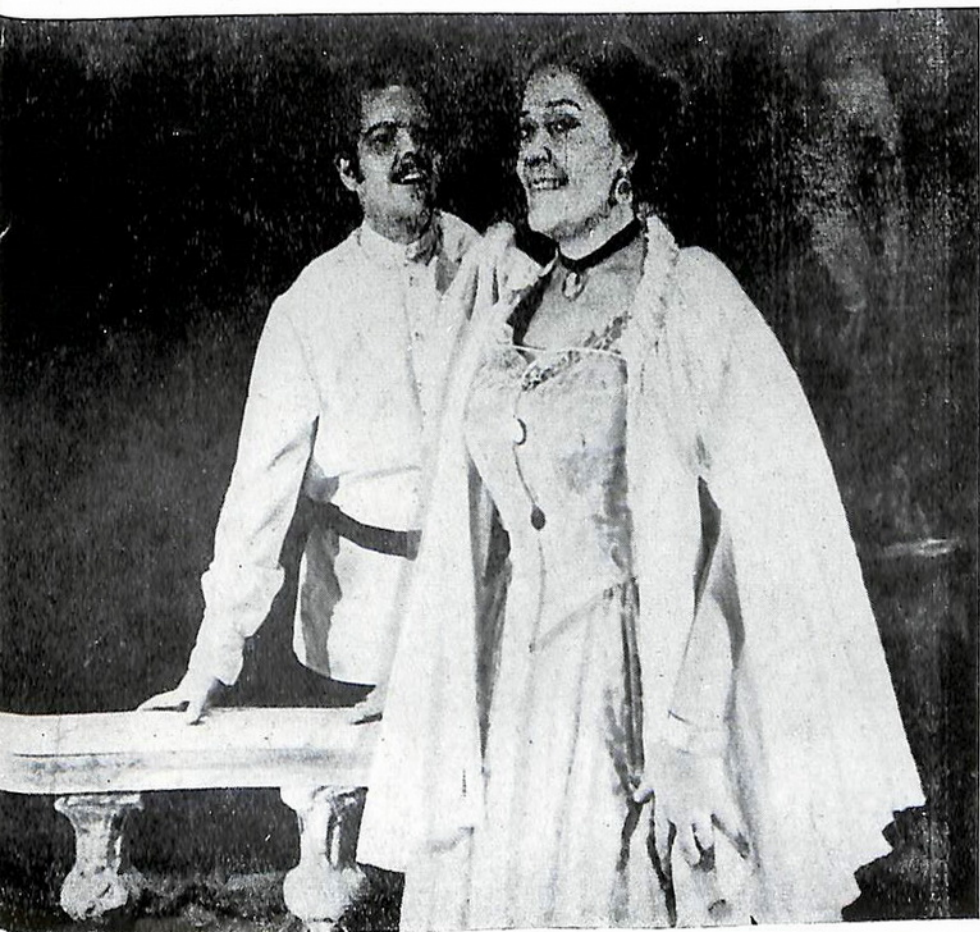

Լարիսա՝ Վարդուհի Վարդերեսյան («Անճոխը»), 1956 թ., Լենինականի Մոսպլանի անվան թատրոն:

Лариса — Вардун Вардересян («Бесприданница»), 1956 год, Ленинанканский театр им. А. Мравяна.

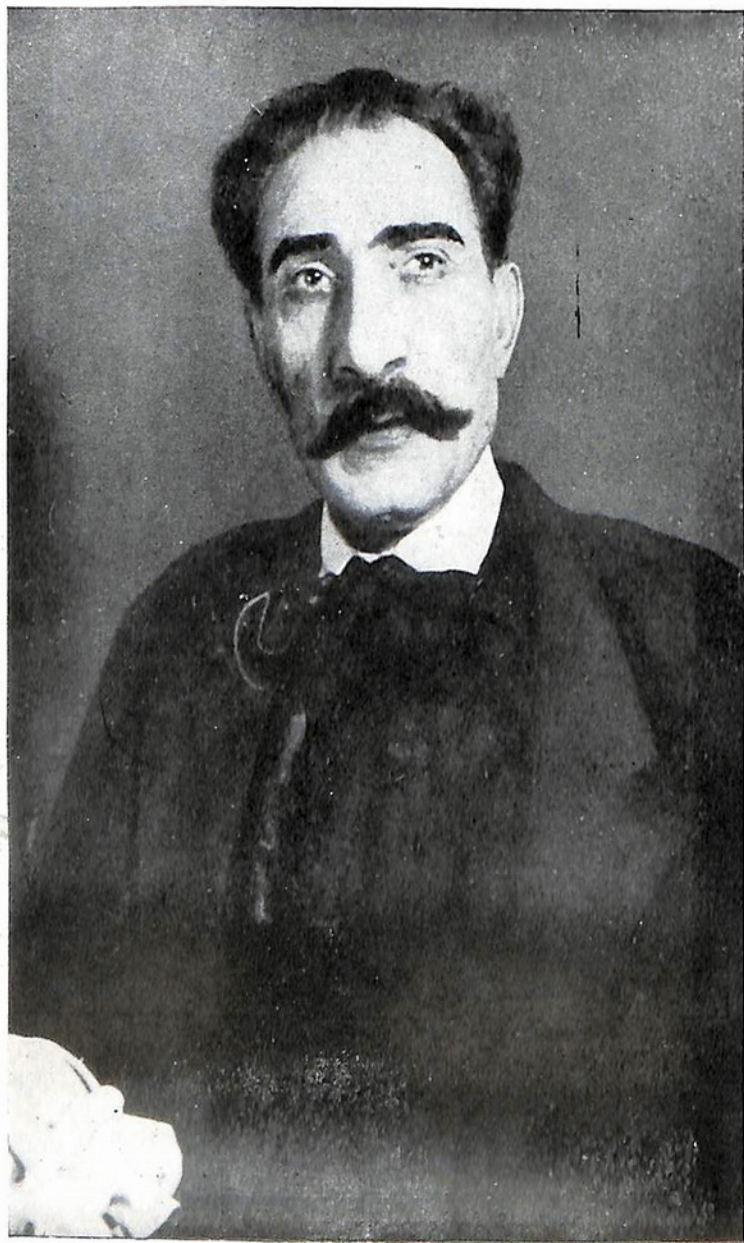
Գլորիֆիկալա՝ Ժաննա Թովմազյան, Բուլանով՝ Կ. Շամլյան («Անտառ»), 1968 թ., Լենինականի Ա. Մուսվաթյանի անվան թատրոն:
Гурмыжская — Жанна Товмасян, Буланов — К. Шамлян («Лес»), 1968 год. Лениканский театр им. А. Мравяна.

Նկարապիղք՝ Արտո Փաշայան («Անտառ»), 1968 թ., Լենինականի Մոսկովսկի անվան թատրոն:

Несчастливцев — Арто Пашаян («Лес»), 1968 год, Ленинградский театр им. А. Мравяна.

Սչաստիկցն՝ Արզո Արզումանյան («Անտառ»), 1968 թ., Լենինականի Մոսվյանի անվան թատրոն:

Счастливец — Арзо Арзуманян («Лес»), 1968 год,
Ленинканский театр им. А. Мравяна.

7—Александр Островский на армянской сцене

Հրաչյա Ղափլանյան՝ Երևանի դրամատիկական բառրոնում «Ան-
օժիտի» բեմադրող: 1970 թ.:

Рачия Капляян, постановщик спектакля «Бесприданница»
в Ереванском драматическом театре. 1970 год.

Լարիսա՝ Վիոլետա Գևորգյան («Անօժիտը»), 1970 թ.,
Երևանի դրամատիկական թատրոն:

Лариса — Виолетта Геворкян («Бесприданница»), Ерев.
драмат. театр, 1970 год.

Չարանդիշևի Գոռո Մանուկյան («Անտիտր»), 1970 թ., Երևանի
դրամատիկական թատրոն:

Карандышев — Гуж Манукян («Бесприданница»), Ереванский
драматический театр 1970 год.

Պարատով՝ Առն Քուխիկյան («Անգոծիտը»), 1970 թ., Երևանի
դրամատիկական թատրոն:

Паратов — Левон Тухикян («Бесприданница»), Ереванский
драматический театр 1970 год.

Տեսարան «Ա.Գոծիար» ներկայացումից: 1970 թ.,
Երևանի դրամատիկական թատրոն:
Սцена из спектакля «Бесприданница»,
Ереванский драматический театр. 1970 год.

Տեսարան «Անճոխուր» ներկայացումից: 1970 թ., Երևանի դրամատիկական թատրոն:

Сцена из спектакля «Бесприданница», Ереванский драматический театр, 1970 год.

Բորիս Զախավա, «Ճշմարտությունը լավ է, բախտն ավելի լավ» ներկայացման ղեկավարող: 1972: թ.,
Գ. Սունդուկյանի անվան խմբորդ:

Борис Захава — постановщик спектакля «Правда—хорошо, а счастье — лучше» в театре им. Г. Сундукяна. 1972 год.

Մալրա Տարասովնա՝ Ամալյա Արազյան, Գրոզնով՝ Գեղամ Հարությունյան («Ճշմարտությունը լավ է, բայց ավելի լավ»),
1972 թ., Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Мавра Тарасовна — Амалия Аразян, Грознов — Гегам Ару-
тюнян («Правда — хорошо, а счастье — лучше»), театр им.
Г. Сундукияна, 1972 год.

Գլեբ Մերկուլիչ՝ Աշոտ Ներսիսյան («Ծնարությունը լավ է, բախտն ավելի լավ»): 1972 թ., Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:
Глеб Меркулыч — Ашот Нерсисян («Правда—хорошо, а счастье—лучше»), театр им. Г. Сундукяна. 1972 год.

Ֆելիցա՝ Վարդուշ Ստեփանյան («Ծնարտությունը լավ է,
բայտն ալիկի լավ»), 1972 թ., Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն:

Фелицета — Вардуш Степанян («Правда—хорошо, а счастье—
лучше»), театр им. Г. Сундукяна, 1972 года.

Ա. Ն. ՕՍԿՐՈՎՍԿՈՒ ՊԻԵՍՆԵՐԻ ԲԵՄԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ՀԱՅ ԲԵՄՈՒՄ

1864 թիվ, 7 դեկտեմբերի, Թիֆլիս
«Ուրիշի սահնակը մի նստիր»

1880 թիվ, 22 դեկտեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1881 թիվ, 26 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1882 թիվ, հունվար, Երևան
«Արդյունավոր պաշտոն»

1882 թիվ, 14 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Աղքատությունն արատ չէ»

1884 թիվ, 3 դեկտեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1886 թիվ, հունվար, Կարս
«Աղքատությունն արատ չէ»:

1892 թիվ, 15 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1893 թիվ, 21 հունվարի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1894 թիվ, 17 մարտի, Երևան
«Արդյունավոր պաշտոն»

1894 թիվ, 17 մայիսի, Ալեքսանդրապոլ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1894 թիվ, 11 դեկտեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1894 թիվ, դեկտեմբեր, Բաքու
«Արդյունավոր պաշտոն»

1896 թիվ, Կոչորի
«Արդյունավոր պաշտոն»

1897 թիվ, 30 ապրիլի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1897 թիվ, 9 հուլիսի, Շոշի
«Անմեղ մեղավորներ»

1897 թիվ, Գանձակ
«Անմեղ մեղավորներ»

1897 թիվ, 10 նոյեմբերի, Բաքու
«Արդյունավոր պաշտոն»

1898 թիվ, 13 հունվարի, Բաքու
«Անմեղ մեղավորներ»

1898 թիվ, 15 մարտի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1898 թիվ, 16 ապրիլի, Երևան
«Անմեղ մեղավորներ»

1898 թիվ, 7 հոկտեմբերի, Բաքու
«Արդյունավոր պաշտոն»

1899 թիվ, 14 փետրվարի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1899 թիվ, 13 հուլիսի, Շուշի
«Արդյունավոր պաշտոն»

1899 թիվ, 19 սեպտեմբերի, Ախալքալակի
«Աղքատությունն արատ չէ»

1900 թիվ, 28 հունվարի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1900 թիվ, 18 փետրվարի, Թիֆլիս,
«Անձեղ մեղավորներ»

1900 թիվ, 10 հունիսի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1901 թիվ, 21 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1902 թիվ, հոկտեմբեր, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1902 թիվ, հոկտեմբեր, Բաքու
«Անօժիտը»

1902 թիվ, 18 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1902 թիվ, 22 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1903 թիվ, 14 հունվարի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1903 թիվ, մարտ, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1903 թիվ, 17 հուլիսի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1903 թիվ, 29 հուլիսի, Շուշի
«Անձեղ մեղավորներ»

1903 թիվ, նոյեմբեր, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1903 թիվ, 17 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Անտառ»

1904 թիվ, 3 փետրվարի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1904 թիվ, 18 հուլիսի, Ալեքսանդրապոլ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1904 թիվ, 17 հոկտեմբերի, Բաթում
«Անձեղ մեղավորներ»

1904 թիվ, 2 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1904 թիվ, 5 դեկտեմբերի, Ալեքսանդրապոլ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1904 թիվ, 21 դեկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1905 թիվ, 23 հուլիսի, Կարս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1906 թիվ, 12 հունվարի, Դոնի Նախիչևան
«Անօժիտը»

1906 թիվ, 26 փետրվարի, Ալեքսանդրապոլ
«Անձեղ մեղավորներ»

1906 թիվ, 19 մարտի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1906 թիվ, 11 ապրիլի, Թիֆլիս
«Անօժիտը»

1906 թիվ, 24 հունիսի, Ալեքսանդրապոլ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1906 թիվ, 26 դեկտեմբերի, Ախալքալակ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1908 թիվ, 13 հոկտեմբերի, Ալեքսանդրապոլ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1908 թիվ, 4 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Անձեղ մեղավորներ»

1908 թիվ, 4 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1909 թիվ, 15 ապրիլի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1910 թիվ, 6 հունիսի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1910 թիվ, 28 հուլիսի, Գլխաբան
«Անմեղ մեղավորներ»

1910 թիվ, 7 դեկտեմբերի, Բարս
«Անմեղ մեղավորներ»

1911 թիվ, 7 հուլիսի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1911 թիվ, 2 հուլիսի, Մեծ Ղարաբիլիսա
«Անմեղ մեղավորներ»

1911 թիվ, 11 հուլիսի, Գլխաբան
«Անմեղ մեղավորներ»

1911 թիվ, 21 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1911 թիվ, 28 դեկտեմբերի, Թիֆլիս
«Արդյունավոր պաշտոն»

1912 թիվ, 20 հունիսի, Մեծ Ղարաբիլիսա
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1912 թիվ, 21 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Ազգատությունն արատ չէ»

1912 թիվ, 25 նոյեմբերի, Թիֆլիս
«Անտառ»

1914 թիվ, 10 հունվարի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1914 թիվ, 25 հունվարի, Երևան
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1915 թիվ, 26 հունվարի, Թիֆլիս
«Ամպրոպ»

1915 թիվ, 21 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1917 թիվ, Գանձակ
«Անմեղ մեղավորներ»

1917 թիվ, 24 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1918 թիվ, 18 հունվարի, Թիֆլիս
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1918 թիվ, 15 օգոստոսի, Թիֆլիս
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1918 թիվ, 5 սեպտեմբերի, Թիֆլիս
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1918 թիվ, 19 հոկտեմբերի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1919 թիվ, 6 հունիսի, Թիֆլիս
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1919 թիվ, 10 հուլիսի, Թիֆլիս
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1920 թիվ, 15 ապրիլի, Թիֆլիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1920 թիվ, 4 օգոստոսի, Թիֆլիս
«Բեկուզինի ամուսնությունը»

1922 թիվ, հունվար, Թիֆլիսի
«Անմեղ մեղավորներ»

1923 թիվ, մարտ, Ալեքսանդրապոլ
«Արդյունավոր պաշտոն»

1925 թիվ, հունիս, Թիֆլիսի
«Անմեղ մեղավորներ»

1928 թիվ, մարտ, Բարս
«Անմեղ մեղավորներ»

1929 թիվ, 28 հոկտեմբերի, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Արդյունավոր պաշտոն»

1929 թիվ, դեկտեմբեր, Լենինականի Ա. Մաավչյանի անվան թատրոն
«Արդյունավոր պաշտոն»

1930 թիվ, փետրվար, Լենինականի Ա. Մաավչյանի անվան թատրոն
«Անտառ»

1932 թիվ, նոյեմբեր, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Արդյունավոր պաշտոն» (վերականգնում)

1934 թիվ, հոկտեմբեր, Կիրովականի Հ. Արեղյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1934 թիվ, հոկտեմբեր, Բաբու
«Անմեղ մեղավորներ»

1935 թիվ, մայիս, Երևանի Մ. Գորկու անվան բանվորական թատրոն
«Անտառ»

1935 թիվ, հուլիս, Արտաշատ
«Անմեղ մեղավորներ»

1935 թիվ, 6 հուլիսի, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Ամպրոպ»

1935 թիվ, Ստեփանակերտ
«Անմեղ մեղավորներ» (առաջին դորժոդուկյուն)

1936 թիվ, հունիս, Կիրովականի Հ. Արեղյանի անվան թատրոն
«Ամպրոպ»

1936 թիվ, հունիս, Գրիլշան
«Անմեղ մեղավորներ»

1936 թիվ, 3 հոկտեմբերի, Քրիլիսի, Շահումյանի անվան թատրոն
«Ամպրոպ»

1937 թիվ, Կիրովականի Հ. Արեղյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1937 թիվ, փետրվար, Գորիս
«Անմեղ մեղավորներ»

1937 թիվ, մարտ, Արտաշատ
«Անմեղ մեղավորներ»

1937 թիվ, հուլիս, Երևանի Աժո Խարազյանի անվան շրջիկ թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ».

1937 թիվ, հուլիս, Ստեփանակերտ
«Անմեղ մեղավորներ»

1938 թիվ, հունիս, Թբիլիսիի Ս. Շահումյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1938 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Տաղանդներ և երկրպագուներ»

1938 թիվ, հունիս, Կիրովաբադի հայկական թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1939 թիվ, հունվար, Լենինականի Ա. Մուսվյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1939 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Վերջին զոհ»

1939 թիվ, 20 փետրվարի, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1939 թիվ, փետրվար, Ալավերդի
«Անմեղ մեղավորներ»

1939 թիվ, ապրիլ, Բաբվի հայկական թատրոն
«Այրուս»

1939 թիվ, մայիս, Շուշի
«Անմեղ մեղավորներ»

1939 թիվ, օգոստոս, Ստեփանավան
«Անմեղ մեղավորներ»

1940 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Այրուս»

1940 թիվ, փետրվար, Կիրովականի 2. Աբելյանի անվան թատրոն
«Անօժիտը»

1940 թիվ, հուլիս, Երևանի Աժո Խարազյանի անվան շրջիկ թատրոն
«Արդյունավոր պաշտոն»

1940 թիվ, հոկտեմբեր, Կիրովականի 2. Աբելյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

- 1942 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Մոլի րբամներ»
- 1942 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»
- 1942 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Լույս է տալիս, բայց չի ջերմացնում»
- 1944 թիվ, Երևանի պատանի հանդիսատեսի թատրոն
«Արդյունավոր պաշտոն»
- 1944 թիվ, Երևանի Ամոն Խարադյանի անվան շրջիկ թատրոն
«Գալլերն ու ոչխարներ»
- 1946 թիվ, Բարբլի հայկական թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»
- 1946 թիվ, 2 մարտի, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Անօթիքը»
- 1946 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Գալլերն ու ոչխարներ»
- 1946 թիվ, Երևանի Ամոն Խարադյանի անվան շրջիկ թատրոն
«Գալլերն ու ոչխարներ»
- 1946 թիվ, Արտաշատ
«Եմպրոպ»
- 1946 թիվ, Կիրովարդի հայկական թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»
- 1946 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Բեկուզինի ամուսնությունը»
- 1948 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Ուշահաս սեր»
- 1948 թիվ, Երևանի պատանի հանդիսատեսի թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»
- 1951 թիվ, 26 մայիսի, Լենինականի Ա. Մուսվյանի անվան թատրոն
«Տաղանդներ և երկրպագուներ»
- 1951 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Ճշմարտությունը լավ է, բայց ոչ անվերջ»

1951 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Ամեն օր բարեկենդան չի լինի»

1951 թիվ, Երևանի Շահումյանի շրջանի թատրոն
«Մենք ու մենք ենք, կհարմարվենք»

1953 թիվ, 13 մարտի, Լենինականի Ա. Մուսվյանի անվան թատրոն
«Արդյունավոր սլաշտոն»

1953 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Արդյունավոր սլաշտոն»

1953 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Բանուկ կայանում»

1953 թիվ, Կիրովականի Հ. Արևիյանի անվան թատրոն
«Տաղանդներ և երկրպագուներ»

1953 թիվ, Նոր-Բայազետի թատրոն
«Ամեն օր բարեկենդան չի լինի»

1954 թիվ, Երևանի պատանի հանդիսատեսի թատրոն
«Հորձանուտ»

1954 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Անօժիտը»

1955 թիվ, փետրվար, Արտաշատի թատրոն
«Բանուկ կայանում»

1956 թիվ, 17 նոյեմբերի, Լենինականի Ա. Մուսվյանի անվան թատրոն
«Անօժիտը»

1958 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Ամեն իմաստուն ունի միամտություն»

1959 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Ամսորոտ»

1959 թիվ, 12 դեկտեմբերի, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1966 թիվ, Կիրովականի Հ. Արևիյանի անվան թատրոն
«Ռեզասս սեր»

1966 թիվ, Երևանի Կ. Ստանիսլավսկու անվան ռուսական թատրոն
«Ամեն իմաստուն ունի միամտություն»

1966 թիվ, Արտաշատի Ամո հրադյանի անվան թատրոն
«Ուշահաս սեր»

1968 թիվ, սեպտեմբեր, Լենինականի Ա. Մաավյանի անվան թատրոն
«Անտառ»

1970 թիվ, Երևանի դրամատիկական թատրոն
«Անօժիտը»

1971 թիվ, Արտաշատի Ամո հրադյանի անվան թատրոն
«Անմեղ մեղավորներ»

1972 թիվ, Երևանի Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոն
«Ճշմարտությունը լավ է, բախտն ավելի լավ»

1973 թիվ, Երևանի դրամատիկական թատրոն
«Անօժիտը»

ПОСТАНОВКИ ПЬЕС А. Н. ОСТРОВСКОГО
НА АРМЯНСКОЙ СЦЕНЕ (1864—1972 гг.)

1864 год, 7 декабря, Тифлис.
«Не в свои сани не садись».

1880 год, 22 декабря, Тифлис.
«Доходное место».

1881 год, 26 ноября, Тифлис.
«Доходное место».

1882 год, январь, Ереван,
«Доходное место».

1882 год, 14 ноября, Тифлис.
«Бедность не порок».

1884 год, 3 декабря, Тифлис.
«Доходное место».

1886 год, январь, Карс.
«Бедность не порок».

1892 год, 15 октября, Тифлис.
«Доходное место».

1893 год, 21 января, Тифлис.
«Доходное место».

1894 год, 17 марта, Ереван.
«Доходное место».

1894 год, 17 мая, Александрополь
«Доходное место».

1894 год, 11 декабря, Тифлис.
«Доходное место».

1894 год, декабрь, Баку.
«Доходное место».

1896 год, Коджорн.
«Доходное место».

1897 год, 30 апреля, Тифлис.
«Доходное место».

1897 год, 9 июля, Шуша.
«Без вины виноватые».

1897 год, Гандзак.
«Без вины виноватые».

1897 год, 10 ноября, Баку.
«Доходное место».

1898 год, 13 января, Баку.
«Без вины виноватые».

1898 год, 15 марта, Тифлис.
«Без вины виноватые».

1898 год, 16 апреля, Ереван.
«Без вины виноватые».

1898 год, 7 октября, Баку.
«Доходное место».

1899 год, 14 февраля, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1899, 13 июля, Шуша.
«Доходное место»

1899 год, 19 сентября, Ахалкалаки.
«Бедность не порок».

1900 год, 28 января, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1900 год, 18 февраля, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1901 год, 10 июня, Тифлис.
«Доходное место»

1901 год, 21 октября, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1902 год, октябрь, Тифлис.
«Доходное место»

1902 год, октябрь, Баку,
«Бесприданница».

1902 год, 18 октября, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1902 год, 22 октября, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1903 год, 14 января, Тифлис.
«Доходное место»

1903 год, март, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1903 год, 17 июля, Тифлис.
«Доходное место»

1903 год, 29 июля, Шуша.
«Без вины виноваты».

1903 год, ноябрь, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1903 год, 17 ноября, Тифлис.
«Лес».

1904 год, 3 февраля, Тифлис.
«Доходное место».

1904 год, 18 июля, Александрополь.
«Доходное место».

1904 год, 17 октября, Батуми.
«Без вины виноваты».

1904 год, 2 ноября, Тифлис.
«Доходное место»

1904 год, 5 декабря, Александрополь.
«Доходное место»

1904 год, 21 декабря, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1905 год, 23 июля, Карс.
«Доходное место».

1906 год, 12 января, Нахичевань-на-Дону.
«Бесприданница».

1906 год, 26 февраля, Александрополь.
«Без вины виноваты».

1906 год, 19 марта, Тифлис.
«Доходное место».

1906 год, 11 апреля, Тифлис.
«Бесприданница».

1906 год, 24 июня, Александрополь.
«Доходное место».

1906 год, 26 декабря, Ахалцих.
«Доходное место».

1908 год, 13 октября, Александрополь.
«Доходное место».

1908 год, 4 ноября, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1908 год, 4 ноября, Тифлис.
«Без вины виноваты».

1909 год, 15 апреля, Тифлис.
«Доходное место».

- 1910 год, 6 июня, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1910 год, 28 июля, Дилижан.
«Без вины виноватые».
- 1910 год, 7 декабря, Баку.
«Без вины виноватые».
- 1911 год, 7 июня, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1911 год, 2 июля, Б. Караклис.
«Без вины виноватые».
- 1911 год, 11 июля, Дилижан.
«Без вины виноватые».
- 1911 год, 21 ноября, Тифлис.
«Доходное место».
- 1911 год, 6 декабря, Тифлис.
«Доходное место».
- 1912 год, 20 июня, Б. Караклис.
«Женитьба Белугина».
- 1912 год, 21 ноября, Тифлис.
«Бедность не порок».
- 1912 год, 25 ноября, Тифлис.
«Лес».
- 1914 год, 10 января, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1914 год, 25 января, Ереван.
«Женитьба Белугина».
- 1915 год, 26 января, Тифлис.
«Гроза».
- 1915 год, 24 октября, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1917 год, Гандзак.
«Без вины виноватые».
- 1917 год, 24 октября, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1918 год, 18 января, Тифлис.
«Женитьба Белугина».
- 1918 год, 15 августа, Тифлис.
«Женитьба Белугина».
- 1918 год, 5 сентября, Тифлис.
«Женитьба Белугина».
- 1918 год, 19 октября, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1919 год, 6 июня, Тифлис.
«Женитьба Белугина».
- 1919 год, 10 июля, Тифлис.
«Женитьба Белугина».
- 1920 год, 15 апреля, Тифлис.
«Без вины виноватые».
- 1920 год, 4 августа, Тифлис,
«Женитьба Белугина».
- 1922 год, январь, Тбилиси.
«Без вины виноватые».
- 1923 год, март, Александрополь.
«Доходное место».
- 1925 год, июнь, Тбилиси.
«Без вины виноватые».
- 1928 год, март, Баку.
«Женитьба Белугина».

- 1929 год, 28 октября, Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Доходное место».
- 1929 год, декабрь, Ленинаканский театр им. А. Мравяна.
«Доходное место».
- 1930 год, февраль, Ленинаканский театр им. А. Мравяна.
«Лес».
- 1932 год, ноябрь, Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Доходное место» (возобновление).
- 1934 год, октябрь, Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Без вины виноватые».
- 1934 год, октябрь, Баку.
«Без вины виноватые».
- 1935 год, май, Ереванский рабочий театр им. М. Горького.
«Лес».
- 1935 год, июль, Арташат.
«Без вины виноватые».
- 1935 год, 6 июля, Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Гроза».
- 1935 год, Степанакерт.
«Без вины виноватые» (I акт).
- 1936 год, июнь, Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Гроза».
- 1936 год, июнь, Дилижан.
«Без вины виноватые».
- 1936 год, 3 октября, Тбилиси, театр им. С. Шаумяна.
«Гроза».
- 1937 год, Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Без вины виноватые».
- 1937 год, февраль, Горис.
«Без вины виноватые».
- 1937 год, март, Арташат.
«Без вины виноватые».
- 1937 год, июль, Ереванский передвижной театр Амо Харазяна.
«Без вины виноватые».

- 1937 год, июль, Степанакерт.
«Без вины виноватые».
- 1938 год, июнь, Тбилиси, театр им. С. Шаумяна.
«Без вины виноватые».
- 1938 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Таланты и поклонники».
- 1938 год, июнь, Кировабадский армянский театр.
«Без вины виноватые».
- 1939 год, январь, Ленинаканский театр им. А. Мравяна.
«Без вины виноватые».
- 1939 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Последняя жертва».
- 1939 год, 20 февраля, Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Без вины виноватые».
- 1939 год, февраль, Алаверды.
«Без вины виноватые».
- 1939 год, апрель, Баку, Армянский театр.
«Гроза».
- 1939 год, май, Шуша.
«Без вины виноватые».
- 1939 год, август, Степанаван.
«Без вины виноватые».
- 1940 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Гроза».
- 1940 год, февраль, Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Бесприданница».
- 1940 год, июль, Ереванский передвижной театр Амо Харазяна.
«Доходное место».
- 1940 год, октябрь, Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Без вины виноватые».
- 1942 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Бешеные деньги».
- 1942 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Без вины виноватые».

1942 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Светит, да не греет».

1944 год, Ереванский театр юного зрителя.
«Доходное место».

1944 год, Ереванский передвижной театр Амо Харазяна.
«Волки и овцы».

1946 год, Бакинский армянский театр.
«Без вины виноваты».

1946 год, 2 марта, Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Бесприданница».

1946 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского
«Волки и овцы».

1946 год, Ереванский передвижной театр Амо Харазяна.
«Волки и овцы».

1946 год, Арташат.
«Гроза».

1946 год, Кировабаский армянский театр.
«Без вины виноваты».

1947 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Женитьба Белугина».

1948 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Поздняя любовь».

1948 год, Ереванский театр юного зрителя.
«Без вины виноваты».

1951 год, 26 мая, Ленинаканский театр им. А. Мравяна.
«Таланты и поклонники».

1951 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Правда хорошо, а счастье лучше».

1951 год, Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Не все коту масленица».

1951 год, Театр Шаумянского района г. Еревана.
«Свои люди — сочтемся».

1953 год, 13 марта, Ленинанский театр им. А. Мравяна.
«Доходное место».

1953 год. Ереванский русский театр им. К. Станиславского
«Доходное место».

1953 год. Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«На бойком месте».

1953 год. Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Таланты и поклонники».

1953 год. Нор-Баязетский театр.
«Не все коту масленица».

1954 год. Ереванский театр юного зрителя.
«Пучина».

1954 год. Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Бесприданница».

1955 год, февраль, Арташатский театр.
«На бойком месте».

1956 год, 17 ноября, Ленинанский театр им. А. Мравяна.
«Бесприданница».

1958 год. Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«На всякого мудреца довольно простоты».

1959 год. Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«Гроза».

1959 год, 12 декабря, Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Без вины виноватые».

1966 год. Кироваканский театр им. О. Абеяна.
«Поздняя любовь».

1966 год. Ереванский русский театр им. К. Станиславского.
«На всякого мудреца довольно простоты».

1966 год. Арташатский театр им. Амо Харазяна.
«Поздняя любовь».

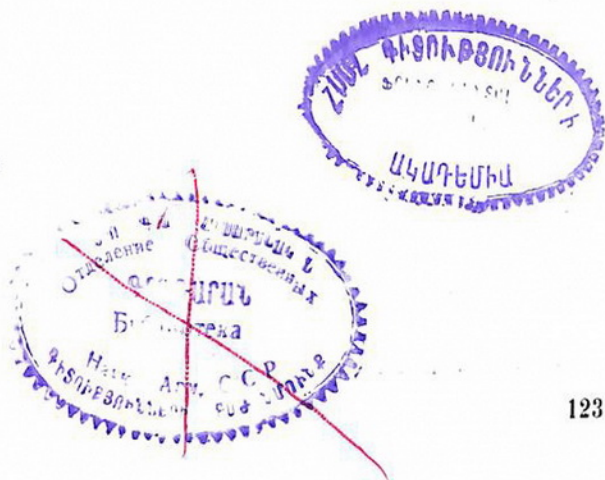
1968 год, сентябрь, Ленинкацкий театр им. А. Мравяна.
«Лес».

1970 год. Ереванский драматический театр.
«Бесприданница».

1971 год. Арташатский театр им. Амо Харазяна.
«Без вины виноватые».

1972 год. Ереванский театр им. Г. Сундукяна.
«Правда—хорошо, а счастье—лучше».

1973 год, Ереванский драматический театр, «Бесприданница».

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՕՍՏՐՈՎՍԿԻՆ ՀԱՅ ԲԵՄՈՒՄ

Александр Островский на армянской сцене.

Խմբագիր՝ Ս. Մ. Հարդենյան
Հրատ. խմբագիրներ՝ Ս. Ն. Խաչատրյան, Հ. Հ. Ալվազյան
Նկարիչ՝ Ան. Վ. Գասպարյան
Գեղ. և տեխ. խմբագիր՝ Վ. Լ. Արամյան
Վերստուգող սրբագրիչ՝ Ա. Ա. Ազարյան

Ред. С. М. Арденян

Изд. редакторы С. Н. Хачатрян, Г. А. Айвазян.

Художник Ан. В. Гаспарян.

Худож. и тех. редактор В. Л. Арамян.

Контр. корректор А. А. Азарян.

Հանձնված է շարվածքի 2/II 1973 թ.:

Ստորագրված է տպագրության 21/III 1973 թ.:

Թուղթ կազմապատ 70×90¹/₁₆, տպ. 7,75 մամ. = 9,06 պայմ. մամ., հրատ.

7,2 մամ.: Պատվեր 274: ՎՖ 05663: Տպարանակ 1 000: Գինը 1 ռ. 49 կ.:

«Հայաստան» հրատարակչություն, Երևան-9, Տերյան 91:

ՀՍՄՀ Մինիստրների սովետի հրատարակչությունների, պոլիգրաֆիայի և
գրքի առևտրի գործերի պետական կոմիտեի № 1 տպարան, Երևան, Ալա-
վերդյան փող. № 65:

ԳԻՆԸ 1 Ռ. 49 Կ.

ԳԱԱ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0076208

A ⁴ 66810